

ADVOCATENBLAD

nr. 2 | maart 2013

BIJ WIE GAAT HET LICHT UIT?

Waarom niet alle kantoren de crisis zullen overleven

Sdu UITGEVERS

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

- » Rechter Rinus Otte: werklast geen probleem
- » Politieke bemoeienis met rechtspraak: de mores zijn veranderd
- » Nieuwe beroepsopleiding: advocaat 2.0 komt eraan

ST. MAXIMAAL

10 redenen om naar St. Maarten te gaan

- 1 Verlaagde pakketreizen voor zomer 2013
- 2 Culinaire hoofdstad van de Caribbean
- 3 Onbezorgd eilandhoppen
- 4 De enige plek waar ons koninkrijk aan Frankrijk grenst
- 5 Perfecte maritieme omstandigheden
- 6 Maar liefst 37 poederwitte stranden
- 7 Groen heuvelachtig landschap
- 8 Sfeervolle terrassen aan het water
- 9 Schitterende trouwlocaties
- 10 Topmerken shoppen met veel Tax-Free voordeel

AANGENAAM

Kijk op www.vakantiestmaarten.nl
st-maarten@interreps.eu • Tel. +31 (0)71 5622002

ST. MAARTEN

Actualiteiten

7

Milieudefensie tegen Shell

Volgens de Haagse rechter treft Royal Dutch Shell geen blaam voor milieuschade in de Niger-Delta. Wel heeft dochterbedrijf Shell Nigeria haar zorgplicht verzaakt. Hoe nu verder?

In beeld

24

Stagiaires over de advocatuur

Hoe staan ze in hun vak? Wie inspireert hen en hoe zien ze hun toekomst? Vijf advocaat-stagiaires vertellen over hun visie op de advocatuur.

Achtergrond

36

De rechter-politicus

Politici die zich uitspreken over de rechtspraak. Het lijkt nu de normaalste zaak van de wereld terwijl het pakweg twintig jaar geleden veel minder gebeurde. Moeten we ons zorgen maken?

Actualiteiten

- 3 Van de deken: Manifest
- 5 Column Matthijs Kaaks
- 8 Het gezicht van straffeloosheid
- 10 Vooruitkijken met Susskind
- 11 Geuzenpenning voor Tunesische advocate

Feature

- 20 Advocaat 2.0 in zicht

Opinie

- 23 Haagse hardliners moeten zich heel diep schamen

Analyse

- 33 Het taakstrafverbod is eenvoudig te omzeilen

Opinie

- 39 Breng fuserende bestuursrechters onder bij de Hoge Raad

Even opfrissen

- 41 Het getuigenbewijsaanbod: hoe zit ook al weer?

HRM

- 42 Pleiten met infographics

Transfers

- 45 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 47 Van de tuchtrechter

Coverartikel

- 12 Veranderen of vergaan

Interview

- 30 'Rechters zijn te weinig innovatief'

Colofon

93e jaargang

Het *Advocatenblad*, het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten, verschijnt 12 keer per jaar (elke laatste donderdag van de maand) en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Orde onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen, behalve Van de deken, Van de Orde en Tuchtrect.

Hoofdredacteur
Robert Stiphout

Journalistieke redactie
Sabine Droogleever Fortuyn,
Hedy Jak en Mark Maathuis

Redactie
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. B.J.R. Van Tongeren

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze
Adv. bl. 2013-2, p.

Aan dit nummer werkten mee
Maarten Bakker, Ronald Brokke, Jiri Büller, Jan Buwalda, Erik van der Burgt, Olga van Ditzhuijzen, Kim van Keken, Kim van der Meulen, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevius Smitt, Flos Vingerhoets, Annemarie van de Weert,

Jolenta Weijers en Henriette van Wermeskerken

Redactionele bijdragen
Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers
Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur Legal, Tax & Regulatory)

Advertenties
Fenneke van der Schee en Angela Bruins (media

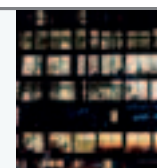
adviseurs) 070-378 05 62
www.bereikdejurist.nl,
advertentie.juridisch@sdu.nl,
Inzendtermijn:
nr. 3: 15 maart 2013
nr. 4: 12 april 2013

Abonnementen
Per jaar: 222,50 euro
jaar (incl. verzend- en administratiekosten).
Studenten: 111,25 euro.
Jaarbanden: 39,95 euro
(excl. verzendkosten). Losse nummers: 30 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen

Sdu Uitgevers klantenservice,
070-378 98 80, Postbus 20014,
2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl

Bureau van de Orde
Neuhuyskade 94, 2596 XM
Den Haag Postbus 30851,
2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl
070 - 335 35 35
Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl
070 - 335 35 54

Omslagfoto:
Ronald Brokke

HOE
PRINT

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Van de redactie Crisismedicijn

Nu Nederland zich voor de derde keer in vijf jaar in een recessie bevindt, wordt de vraag 'hoe nu verder?' ook voor advocatenkantoren steeds pregnanter. Men doet al meer met minder en voor de hand liggende kostenposten zijn al stevig teruggebracht. Maar zonder iets van vlees op de botten over te laten, is het lastig overleven. In ons coververhaal daarom een aantal advocaten en experts aan het woord over hoe men deze recessie zonder kleerscheuren doorkomt.

Ondertussen lijkt ook de rechterlijke macht zich in een crisis te bevinden. Zòn 700 rechters uitten hun zorgen over de werkdruk, een oproep die zelfs op de publieke bijval van Hoge Raad president Geert Corstens kon rekenen. Anderzijds, zòn 1700 rechters ondertekenden het manifest niet en dat Rinus Otte één van hen is, ligt voor de hand. Het is volgens hem een kwestie van beter je werk organiseren.

Voor wie zich afvraagt of het beroep van advocaat onder deze ontwikkelingen lijdt, goed nieuws: bij de vijf advocaatstagiaires die over hun werk en kantoor vertellen, spettert het enthousiasme en de liefde voor het vak ervan af. En daar is geen crisis tegen bestand.

Correctie

In de foto bij het artikel 'Ik vind overal iets van' (*Advocatenblad*, februari 2013) is een fout gemaakt. Anders dan was afgesproken met geïnterviewde Wanda van Kerkvoorden zijn enkele namen van dossiers op de foto niet afdoende onherkenbaar gemaakt.

Foto: Peter Hiltz / HH

Teeven tegen opnameverbod vanuit de bak

Staatssecretaris Fred Teeven van Veiligheid en Justitie is het niet eens met de uitspraak van de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdrecht (RSJ) dat er een einde moet komen aan het standaard opnemen van telefoongesprekken vanuit de gevangenis. Daarom wil hij er middels een wetsvoorstel voor zorgen dat bij de Hoge Raad een vordering ter cassatie 'in het belang der wet' tegen de rechterlijke beslissing kan worden ingesteld. Wat de staatssecretaris er op dit moment aan doet om onmiddellijk gehoor te geven aan de bindende uitspraak van de RSJ, de hoogste rechter op dit gebied, blijft onduidelijk.

Vordering ter cassatie

Volgens Teeven geeft de uitspraak van de RSJ geen juiste uitleg van de Penitentiare beginselenwet (Pbw). Dat zei hij op 7 februari tijdens een algemeen overleg van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie. In het kader van de rechtseenheid en uniforme wetsuitleg wil hij daarom

tegen de uitspraak een vordering ter cassatie 'in het belang der wet' bij de Hoge Raad instellen.

Standaard opnemen

De RSJ stelde in de uitspraak van 29 oktober 2012 dat er een belangenafweging vooraf moet gaan aan het opnemen van telefoongesprekken van gedetineerden. Telefoons waar gevangenen mee kunnen bellen, zijn echter aangesloten op een systeem van het bedrijf Telio en gesprekken worden automatisch opgenomen. Dat betekent dat zolang de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) geen maatregelen treft, het verbod op het standaard opnemen van telefoongesprekken vanuit de gevangenis, niet wordt nageleefd.

In antwoord op Kamervragen schreef Teeven op 29 januari dat volgens hem uit de huidige wet- en regelgeving voortvloeit dat het opnemen van telefoongesprekken standaard kan plaatsvinden. Justitiewoordvoerders Jeroen Recourt (PvdA), Magda Berndszen (D'66) en Ard

van der Steur (VVD) stelden de staatssecretaris hier tijdens het algemeen overleg vragen over.

'Graat in de keel'

'De fractie kan zich niet voorstellen dat de staatssecretaris zich boven de hoogste rechter stelt,' zei Berndsens. '...en hoopt dan ook dat dit misverstand - want dat moet het zijn - snel wordt rechtgezet.'

De staatssecretaris liet weten dat het onderwerp hem 'als een graat in de keel' zat. Vervolgens benadrukte hij dat hij de uitspraak van de RSJ erg serieus neemt en niet naast zich neer legt. Uit het feit dat telefoongesprekken vanuit de gevangenis nog steeds standaard worden opgenomen, blijkt dat echter niet.

Justitiewoordvoerder Berndsens begon daarom nogmaals over de 'graat in de keel' van de staatssecretaris en adviseerde hem: 'eet een stuk wit brood'. Ook Recourt constateerde dat de staatssecretaris 'het wel spannend houdt'.

Citaat

'Vooral van oudere migranten verander je niet met één pennestreek hun ideeën over normen en waarden'

Leo Lucassen, hoogleraar sociale geschiedenis over het plan van vicepremier Lodewijk Asscher om immigranten een participatiecontract te laten tekenen.

Van de deken Manifest

Jan Loorbach

Toen ik nog arbeidsrecht deed, heetten de HR-managers nog gewoon Hoofd PZ. Maar wat hetzelfde is gebleven, is dat je in die functie de speelbal bent van elkaars uitsluitende verwachtingen. Die kun je dus nooit allemaal inlossen. Je superieuren willen een gedwee arbeidsklimaat met hoge productiviteit en lage kosten en de werknemers hogere lonen, meer pensioen, een kortere werkweek en een kantoorabonnement op de dichtstbijzijnde fitness.

In die rol van kurkenzak zit de Raad voor de Rechtspraak ook. Ook die kan onmogelijk het beide partijen (de minister en de rechters) volledig naar de zin maken.

In zijn nieuwjaarstoespraak gaf Erik van den Emster al ruiterlijk toe dat zijn organisatie wel erg geabsorbeerd was geweest door de door de 'directie' gewenste stroomlijning en herinrichting van het productieproces en onvoldoende een luisterend oor had gehad voor de geprangde 'werknemers' met hun principiële bezwaren en hun gehavende arbeidssatisfactie. Erik beloofde beterschap: ze gingen het land in om meer aandacht aan de inhoud te geven. Het Manifest van Leeuwarden was toen nog heel vers.

Intussen zijn de gemoederen allengs verhit geraakt en personen met meer of minder positie en gezag nemen diametrale standpunten in.

Hoe kijkt de advocatuur hier naar? Uit onderzoek blijkt dat de advocatuur door de bank genomen respect heeft voor en vertrouwen in de rechterlijke macht. De in het manifest beleden bezwaren manifesteren zich dus niet sterk in voor ons waarneembare tekortkomingen in de productie (kwaliteit en tempo), al klagen advocaten weleens over afdoen zonder eigenlijk wel

geïndiceerd tussenvonnissen, onnodige splitsing van zaken en vergelijkbare weerkaatsingen van de geuite bezwaren.

Dat leidt tot dezelfde vraag als ook uit de publieke discussie naar voren komt: verrichten de rechters inspanningen ver voorbij wat in redelijkheid van ze verwacht kan worden of zijn het querulante watjes die een voorbeeld moeten nemen aan de rechters van stavast van de vorige generatie?

Ik houd me maar aan wat ik van rechters hoor die uit de advocatuur zijn overstapt: er wordt in hun nieuwe biotoop net zo goed hard gewerkt als in de advocatuur maar hard op een andere manier: misschien wat minder uren maar wel met een zeer hoge intensiteit en met ononderbroken, geestelijk belastende beslissingsverantwoordelijkheden in kwesties die voor de partijen enorm ingrijpend zijn.

Dat houd je vol als je de dienaar voelt van een kloppend en fair systeem dat zich laat leiden door de opdracht ieder toe te delen wat hem toekomt. Een instituut waar je trots voor voelt en waarbinnen je je vertrouwd en gerespecteerd weet. Die gevoelens zijn er kennelijk niet door wat ervaren wordt als een pervers financieringssysteem dat door zijn mechanisme indirect ook wordt beleefd als minachtend en manipulatief jegens die dienaars zelf.

Vertrouwen geven; een luisterend oor hebben; ruimte bieden aan de werkenden om zich 'mede-eigenaar' te gaan voelen van het tot stand gebrachte eindresultaat van de organisatie als geheel. Modern werkgeverschap richt zich erop dat medeverantwoordelijkheid voor de doelen van de organisatie bij de werknemers wordt georganiseerd. Daar zou weleens de sleutel kunnen liggen. Dat lijkt me manifest.

Verwarring over pilots verkorte procedures

Gerechtshoven van Amsterdam en 's-Hertogenbosch en de rechtbanken Arnhem en Den Haag experimenteren met kortere doorlooptijden. Het risico van termijnoverschrijding is daardoor toegenomen.

De rechtbanken Oost-Nederland en Den Haag en de gerechtshoven Amsterdam en 's-Hertogenbosch hebben de procesreglementen in dagvaardingszaken aangescherpt om de doorlooptijden te bekorten. De reglementen wijken niet alleen af van het landelijk uniform procesreglement, maar ook onderling. Zo geldt het nieuwe reglement in Oost-Nederland voor alle civiele zaken, terwijl de Rechtbank Den Haag alleen kortere procedures hanteert voor zaken die niet al te ingewikkeld zijn. Bij het Gerechts-

hof Amsterdam gelden de nieuwe reglementen alleen voor zaken die in 2013 zijn aangebracht, terwijl de aangescherpte termijnen en uitstelregelingen in 's-Hertogenbosch voor alle civiele appelzaken gelden.

De pilots bij de rechtbanken zijn sinds vorig jaar gaande; die bij de hoven zijn op 1 januari gestart. Bij sommige lokale ordes is de berichtgeving over de nieuwe regels bij de hoven aanvankelijk onopgemerkt gebleven tussen de berichten over de gerechtelijke herindeling. Bij het Amsterdamse Hof, dat de kortere procedures alleen hanteert voor nieuwe zaken, doen zich nauwelijks problemen voor, maar zo nodig wordt kort uitstel verleend.

Nu digitaal: *Advocatenblad* sinds 1918

Het *Advocatenblad* is sinds kort digitaal terug te vinden op de website van de Koninklijke Bibliotheek (KB). Het online archief loopt van het eerste nummer in 1918 tot aan 1938.

Hiermee is het blad een van de 80 gedigitaliseerde tijdschrifttitels van de webdienst Tijdschriften 1850-1940 van de KB. Volgens coördinator Arno Kuipers zal het archief vooral voor wetenschappelijk onderzoek worden gebruikt. Om auteursrechtelijke redenen zijn alleen de jaargangen tot en met 1939 beschikbaar.

(advertenties)

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwälte L.L.P.
Postbus 619, 7550 AP HENGELO
Telefoon 074 - 259 38 67
Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

Feiten bepalen het recht en niet andersom

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken actief gebruik van de kennis en expertise van collega's uit ruim 120 landen van het Grant Thornton International-netwerk. Wilt u meer weten? Kijk op onze site: www.gt.nl/fis

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel: T 020 - 547 57 57
Mark Hoekstra: T 010 - 270 51 51
E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

Van de Orde

Overgangs- regime naar nieuwe BO

De huidige eenjarige Beroepsopleiding (BO) en de tweejarige Voortgezette Stagiaire Opleiding maken vanaf september 2013 plaats voor de geïntegreerde, driejarige opleiding die Beroepsopleiding Advocaten gaat heten. Alle stagiaires die op of na 1 maart 2013 worden beëdigd, vallen volgens art. 32 Stageverordening 2012 onder het nieuwe regime en moeten de Beroepsopleiding Advocaten volgen. Voor meer informatie en eventuele uitzonderingen op het voorgaande, raadpleeg www.advocatenorde.nl. Voor vragen over het overgangsregime kunt u terecht bij de betreffende raad van toezicht. De voorwaarden voor het meedoen aan de laatste cyclus van de BO (V13) zijn inschrijving voor die cyclus en beëdiging vóór 1 maart 2013. De deadline voor de inschrijving van die BO was 31 januari 2013.

Meester gezocht

De Haagse Tribune, onderdeel van Pro-Demos verzorgt programma's voor het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Vast onderdeel is een ontmoeting met een advocaat, rechter of officier van justitie. Dit programma is in samenwerking met onder andere de Orde ontwikkeld en zij zijn op zoek naar hulp bij het informeren van jonge mensen over de advocatuur. Het komt neer op een half uur vertellen over uzelf en uw werk en waarna leerlingen vragen kunnen stellen. Voor meer informatie of aanmeldingen kunt u contact opnemen via mailadres a.rolfondenbaumen@advocatenorde.nl.

Column

Gerontofoob

Matthijs Kaaks

Henk van Dijk werd beëdigd in 1977. Anno 2013 is hij Deken van de Orde van Advocaten in Den Bosch. Daar zal hij binnenkort mee moeten stoppen. Wat mij betreft om twee redenen.

De eerste heeft Henk ons zelf gegeven. Hij vindt dat er voor bejaarden geen plaats is in de Balie. Om die reden weigert hij de 74-jarige Hans van Eck die graag advocaat wil worden in zijn arrondissement.

Van Eck is een bijzondere man. Hij was aanvankelijk ingenieur die na de verkoop van zijn onderneming op 58-jarige leeftijd een studie rechten begon en deze binnen drie jaren afrondde. Vervolgens was hij jarenlang rechter totdat hij 70 jaar werd.

Van Eck, op wie de jaren nauwelijks vat hebben gekregen, bedacht dat hij als advocaat nog prima zou kunnen doorgaan. Een vrij beroep, nietwaar?

Velen gingen hem voor. Eind jaren '90 werd zelfs een kantoor van pensionado's gevestigd aan de Leidsegracht in Amsterdam, waar Willem van Manen, Theo Bremer en Wepko Scheltma na hun 65ste aan een nieuwe ronde advocatuur begonnen.

Wiek Slagter, beëdigd in 1947, is nog altijd advocaat in Rotterdam. Hij evenaart daarmee het record van Hans ten Holte, die van 1934 tot 2000 advocaat te

Emmen was. Krasse knarren die ons tot lichtend voorbeeld zijn.

Maar Hans van Eck vindt dus deken Henk van Dijk op zijn pad die, zelf ook de zestig gepasseerd, zijn benauwde kijk op het leven aan Van Eck meent te moeten opdringen. 'Wie inmiddels zo oud is als u,' zou hij tegen de aspirant advocaat hebben gezegd, 'zou achteruit moeten kijken en niet vooruit.' Hij zal er alles aan gaan doen om hem de toegang tot de advocatuur te ontfemen.

Het is een visie die past in een klein en muf sigarenkistje.

Deken Henk zou eens te rade moeten gaan bij de oude Griek Diogenes. Tegen mensen die zeiden: 'Je bent oud, ontspan je de rest van je leven,' zei Diogenes: 'Hoe bedoel je? Als ik een langeafstandsloper was, zou ik dan bij de finish moeten ontspannen in plaats van een eindsprint in te zetten?'

Van Eck maakt een eindsprint en daarin moeten we hem van harte steunen. Cliënten zijn bovendien gebaat bij onorthodoxe vrije denkers, wars van conventies. Ook de Balie vaart daar wel bij. En dat is meteen de tweede reden waarom Henk van Dijk niet als Deken is te handhaven.

Gerontofobie is onverenigbaar met dat publieke ambt.

Ondernemende Advocaat

ISABEL KNOOP, 41 JAAR,
ARBEIDSRECHTADVOCAAT,
MOEDER, POLITICA
& ONDERNEMER

Sdu laat ondernemende advocaten uitblinken.

Naast zelfstandig arbeidsrechtadvocaat is Isabel Knoop actief in de lokale politiek en verzorgt zij haar drie kinderen. Reizen doet ze met het openbaar vervoer. Ondernemende Advocaat van Sdu Uitgevers raadpleegt zij dagelijks. Met Ondernemende Advocaat worden advocaten ondernemers. U beheerst alle facetten van het vak en gebruikt alleen dat wat voor u

van toepassing is. Ondernemende Advocaat is een uitgebreid palet waar u, naast het vinden van de beste content, de meest relevante pakketten, opleidingen en tools, ook kennis kunt delen. Een nieuwe manier van denken, werken en ondernemen. Isabel kan zo het ondernemerschap moeiteloos combineren met haar drukke bestaan.

Vonnis Milieudéfensie vs. Shell

Mensenrechten geen rol bij aantonen aansprakelijkheid

Volgens de Haagse rechter treft Royal Dutch Shell geen blaam voor milieuschade in de Niger-Delta. Wel heeft dochterbedrijf Shell Nigeria haar zorgplicht verzaakt. Hoe nu verder?

Tekst: Tatiana Scheltema

Het vonnis in de zaak die Milieudéfensie samen met vier Nigeriaanse boeren aanspande tegen Shell en haar dochtermaatschappij Shell Nigeria over milieuvervuiling in de Niger-Delta trok vorige maand wereldwijd aandacht: niet eerder werd een moederbedrijf door de rechter in eigen land aangesproken op gedragingen van een dochterbedrijf overzee. Ook nu gebeurde dat niet: de belangrijkste verweren van Shell op dat punt werden gehonoreerd.

Afhankelijkheidsrelatie aantonen

Wel had Shell Nigeria een achtergelaten *wellhead* [bovengrondse afsluiter van een olie- of gascomponent, *red.*] in het dorpje Ikot Ada Udo beter moeten beveiligen tegen sabotage, en moet de boer die door deze nalatigheid schade leed worden gecompenseerd. 'Deze man heeft toch hier zijn recht kunnen halen,' zegt Channa Samkalden van Böhler Advocaten, die optrad voor Milieudéfensie. 'Dat het bedrijf een zorgplicht heeft, ook al werden de lekkages volgens Shell veroorzaakt door sabotage, was voor ons een belangrijk punt. Die zorgplicht was er, zegt de rechter. En ook al is de moedermaatschappij niet aansprakelijk, de rechter houdt die mogelijkheid wel open.'

Grote winst voor Shell is dat het moederbedrijf niet aansprakelijk is voor de lekkages. Cruciaal voor de bewijspositie van Milieudéfensie op dit punt was de naar Nederlands recht toegepaste exhibitieplicht: door inzage in bedrijfsdocumenten van Shell hoopte Milieudéfensie

Foto: Jerry Lampen / ANP

de vermeende afhankelijkheidsrelatie tussen moeder- en dochterbedrijf te kunnen aantonen. Maar inzage werd al in 2010 geweigerd. Samkalden: 'Dat heeft Engelse collega's verrast: aan de ene kant herkennen ze de toepassing van hun rechtssysteem, aan de andere kant zien ze dat de wapens ons niet in handen worden gegeven. Hoe ga je aantonen dat er misstanden zijn, als je geen inzage krijgt in de stukken die dat kunnen bewijzen?'

Moedermaatschappij

Zo gek is dat niet, zegt Alex Geert Castermans, hoogleraar privaatrecht in Leiden. 'In Engeland en de VS moet bij wijze van spreken meteen je ziel en zaligheid op tafel. Je berokkent daarmee mogelijk enorme schade, zonder dat daar materieelrechtelijk gezien aanleiding toe was. In Nederland is een drempel ingebouwd, door de bewijslast te koppelen aan wat je materieelrechtelijk wilt bereiken. Voor beide aanvliegroutes valt wat te zeggen. Het is echt een verschil in cultuur.'

De hoogleraar en voormalig cassatieadvocaat noemt het vonnis niettemin een *wakeup-call* voor moedermaatschappijen zoals Shell. 'De rechter heeft, met verwijzing naar het Nigeriaanse en Engelse recht, heel nauwkeurig afgetikt of er voldoende

overeenstemming was met een precedent. In dit geval was het antwoord nee. Maar het zal niet onopgemerkt blijven dat de moedermaatschappij hier de maat is genomen.'

Opvallend, vindt Castermans, dat de rechters weinig waarde toekenden aan het feit dat Shell zich in al haar communicaties presenteert als één bedrijf, dat stevast opkomt voor milieu en mensenrechten. 'Zo bezien zou de moeder wél verantwoordelijk zijn, omdat ze zich de *Duty of Care* heeft eigengemaakt. Dan is er ook naar Engels recht ruimte voor aansprakelijkheid.'

Van mensenrechtenschendingen door Shell is volgens de rechter niets gebleken. Gelukkig maar, vindt Shells advocaat Jan de Bie Leuveling Tjeenk van De Brauw Blackstone Westbroek. 'Mij is niet duidelijk geworden waarom Milieudéfensie deze zaak in de sleutel van mensenrechten probeert te plaatsen. Het voegt niets toe. Als blijkt dat er schade is geleden waarvoor Shell Nigeria aansprakelijk is, moet die worden vergoed. Mensenrechten heb je daar niet voor nodig.'

De Bie Leuveling Tjeenk vraagt zich ook af of een zaak die door de Nederlandse rechter volgens Nigeriaans recht wordt beslist, wel de meest efficiënte manier van geschiloplossing is. 'Zelfs als we aannemen dat ons rechtssysteem beter functioneert dan het Nigeriaanse, gaan wij dan alle geschillen over olielekages in Nigeria in Den Haag beslechten omdat Shell Nigeria een Nederlandse moeder heeft? Zet het eens af tegen de discussie die nu woedt over de werkdruk bij de rechterlijke macht. Je moet je afvragen hoe realistisch het is dat Nederland hierin een rol van betekenis gaat spelen.'

Film- en documentairefestival

Het gezicht van straffeloosheid

Hoe verbijsterend de gevolgen zijn van dwalingen en vormfouten, hoe gruwelijk het gezicht van straffeloosheid: op de vijftiende editie van het *Movies that Matter Festival* blijkt weer hoe kronkelig de weg naar rechtspleging kan zijn.

Beeld uit de openingsfilm *The Act of Killing*.

Tekst: Olga van Ditzhuijzen

De rechtszaal is ver weg, heel ver weg. In de openingsfilm *The Act of Killing* van het Movies that Matter Festival demonstreert een bejaarde voormalige beul van Indonesische doodseskadars trots hoe hij zijn duizenden slachtoffers efficiënt uitroeide. Met een ijzerdraad om hun nek werden ze gewurgd. Want de vijanden doodslaan, zijn oorspronkelijke methode, gaf te veel rommel.

Nooit werden hij en zijn militiegenoten gestraft. Sterker nog, ze zijn graag geziene gasten in tv-shows. Over hun verleden zijn ze laconiek. Want, zegt een van hen: 'Oorlogsmisdaden worden gedefinieerd door degene die wint. Maar wat vandaag de Geneefse conventie is, kan morgen die van Jakarta zijn.'

Juridische blunders

Deze en de zeven andere films uit het festivalonderdeel 'Camera Justitia' grijpen terug op het 'oer' van recht. Waar draaide dat ook al weer om? Stichting Movies that Matter, de organisator van het festival,

heeft zich tot taak gesteld mensenrechten en de schendingen ervan blijvend onder de aandacht te brengen. Dat het op talloze plekken bedroevend gesteld is met de universele normen en waarden die zo netjes in verdragen zijn vastgelegd, mag dan bekend zijn – het blijft ontstellend om de uitwassen, juridische blunders en doofpotpraktijken groot op het scherm terug te zien.

Niet-westers perspectief

Directeur en programmasamensteller Taco Ruighaver zegt dat het aanbod activistische films steeds groter wordt. 'Er is net een film uit over de rechtszaak over de Russische protestband Pussy Riot, maar die verscheen net te laat om in ons programma op te nemen,' geeft hij als voorbeeld. Hij ziet steeds meer films gemaakt worden door niet-Westerse makers – een goede ontwikkeling. 'Heel interessant om films te zien uit een ander dan een westers perspectief.'

Cijfers in beeld

Dat een 'juridische' film meer is dan beelden uit de rechtszaal, blijkt wel uit de

prikkelende selectie. Maar kunnen films verschil maken? Ruighaver is optimistisch. 'Sinds het festival is verhuisd naar Den Haag zie ik steeds vaker parlementariërs in de zaal. En als minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans niet kan komen, sturen we hem een dvd'tje. Politici hebben alle cijfers en rapporten wel, maar pas als je het hele verhaal in beeld ziet, doet het wat met je. Dan pas komt er actie. Daarom is het zo belangrijk om aantallen van slachtoffers een gezicht te geven.'

Vergeten verhalen

Het draait volgens Ruighaver om de vergeten verhalen, zoals de nog altijd heersende heldenverering van de voormalige doodseskadars in Indonesië, die nu opnieuw tot ophef heeft geleid. 'Journalisten die er al zo lang wonen, zijn er aan gewend. Ze zeggen dan "zo is Indonesië nu eenmaal". En toch moet het verhaal steeds opnieuw worden verteld.'

Movies that Matter Festival: 21 t/m 27 maart in Filmhuis Den Haag en Theater aan het Spui in Den Haag. Website: www.moviesthatmatter.nl

The Act of Killing

Als er ooit een gelegenheid was om het woord 'bizar' te gebruiken, is het voor deze film. Gangsters in Indonesië werden ingehuurd om een gruwelijke genocide te voltrekken op duizenden vermeend communistische landgenoten, en werden nooit bestraft. Ruim veertig jaar na dato vraagt filmmaker Joshua Oppenheimer of ze hun daden willen naspelen. Met rekwisieten als kapmessen en bloedelijke make-up grijpen de moordenaars hun kans om opgewekt hun wrede daden te demonstreren. Maar hoe gewetenloos kan een mens zijn? De filmrepetities leiden tot een verrassende wending.

The Law in These Parts

Wat betekent 'recht' ook al weer? En wat betekent het in een intrigerende plek als Israël en de Palestijnse gebieden? Het is onzichtbaar, niet in beeld te brengen en speelt zich af in een soort geheimtaal van juridisch jargon, zo merkt de filmmaker terecht op. Toch neemt hij het risico. De architecten achter de regelgeving in Israël delen in openhartige interviews hun ideeën en gevoelens over het bijzondere rechtssysteem dat zij mede tot stand brachten.

The Khmer Rouge and the Man of Non-violence

Hoe geef je juridische bijstand aan een man die 14.000 mensen heeft gemarteld en vermoord? De Franse advocaat François Roux zit er maar mooi mee in zijn maag. Zijn cliënt is Rode Khmer-leider Kaing Guek Eav, alias 'Duch'. Hij heeft zijn misdaden al lang toegegeven, maar zijn tweede, Cambodjaanse advocaat grijpt de zaak aan om zich van zijn beste strikt juridische kant te laten zien en zoekt naar een maas in de wet. Fijn voor de cliënt – maar wat vindt de samenleving ervan? En zijn fijnzinniger Franse confrère?

Gratis kaarten

Het *Advocatenblad* verloot in samenwerking met het Movies that Matter Festival tien gratis kaarten voor een voorstelling naar keuze. Mail vóór 19 maart naar redactie@advocatenorde.nl met als onderwerp 'Movies that Matter Festival'. Vermeld in uw mail uw naam en adres.

Wikileaks: Secrets and Lies

In de zomer van 2010 hield de klokkenluidersite Wikileaks nieuwsredacties wereldwijd in zijn greep. Voor journalisten kwam een jongensdroom uit toen Wikileaks' voorman Julian Assange aankondigde duizenden brokjes geheime diplomatieke informatie openbaar te maken. De macht van Assange, de James Bondachtige stemmingmakerij en de belangenafweging tussen diplomatie en transparantie stelde internationale kranten voor interessante dilemma's. Filmmaker Patrick Forbes maakte eerder de film *Page One*, achter de schermen van *The New York Times*, en keert nu terug op krantenredacties voor een reconstructie van die spannende tijd.

Agenda Camera Justitia

- Binnen het afzonderlijke "Camera Justitia"-programma presenteert Movies that Matter op vrijdagavond 22 maart Camera Justitia Night. Na vertoning van de documentaire *The Khmer Rouge and the Man of Non-Violence* volgt een discussie met filmmaker Ber-

nard Mangiante en een van de hoofdpersonen.

- Daaraan voorafgaand verzorgt advocaat Liesbeth Zegveld een masterclass en gaat ze met studenten recht, internationale betrekkingen en sociale wetenschappen in discussie over de festivalfilms. Thema's zijn de strijd tegen straffeloosheid en het compenseren van oorlogsslachtoffers.

- Op 26 maart is het derde Amnesty Symposium, getiteld *The Justice Cascade*, waar onder meer dieper wordt ingegaan op de vervolging van oorlogsmisdadigers. Sprekers zijn Kathryn Sikkink, professor politicologie aan de Universiteit van Minnesota, en professor Leslie Vinjamuri, hoofddocent internationale betrekkingen aan de Univer-

siteit van Londen. Toegang is gratis.

- Op 27 maart wordt de winnaar van de Camera Justitia Award bekendgemaakt. De jury bestaat uit Wilhelmina Thomassen, Robert Croll, Eddy Terstall, Jessica Gorter en Manny de Guerre. De maker van de beste film ontvangt de Zilveren Vlinder en een geldprijs van 5000 euro.

Vooruitkijken met Susskind

Waar vinden aankomende juristen een baan? En waarom is een 'rentree' van accountantskantoren op de juridische markt te verwachten? Britse trendwatcher Richard Susskind beantwoordt deze en andere vragen in zijn nieuwste boek *Tomorrow's Lawyers*.

Tekst: Christ'l Dullaert

Als je cynisch zou zijn, zou je denken dat Susskind zich in zijn laatste boek enkel op aanstormende advocaten richt, nu de 'gewone' advocatuur weinig lering lijkt te trekken uit zijn eerdere boeken. Ook qua prijs (12,39 euro via Jongbloed) en qua uitgave (pocket) lijkt het boek zich op jongeren te richten. Het leest, zoals al zijn boeken, prettig en de door hem gegeven praktijkvoorbeelden maken het boek zeer actueel. Inhoudelijk borduurt het voort op Susskinds eerdere boeken, zoals *Transforming the Law* en *The End of Lawyers?* Daarnaast richt hij zich met adviezen tot aankomende juristen. Waar is voor hen het werk in de komende jaren te vinden? Moeten zij bij advocatenkantoren solliciteren of juist bij andere, nieuwe, juridische dienstverleners?

Drie aanjagers

Het boek is in drieën verdeeld en begint met een samenvatting van zijn eerdere werk; hierin behandelt Susskind de voornaamste aanjagers van de veranderingen voor de juridische wereld, waarvan volgens hem de belangrijkste drie zijn: de *More for less* uitdaging: cliënten, in het bijzonder general counsels, lijken meer en vooral ook andere waar voor hun geld te vragen; ten tweede, de liberalisatie: denk bijvoorbeeld, voor wat Susskinds thuisbasis Engeland betreft, aan het openstellen van de komst van vreemd kapitaal voor advocatenkantoren. C&A zou daar mede-eigenaar kunnen worden van Nautadutilh, om maar iets te noemen. Ook al lijkt deze 'aanjager' in eerste instantie

'Ook leuk, de sollicitatievragen die Susskind aankomende advocaten meegeeft'

alleen Engeland te raken, het effect is ook daarbuiten te voelen. Er ontstaan heel nieuwe commerciële initiatieven zoals bijvoorbeeld *The Coöperative Legal services* die het hele juridisch landschap doen veranderen en ook hier van invloed zullen zijn. En ten derde: de mogelijkheden die informatietechnologie biedt voor bijvoorbeeld kennisdelen en het gebruik van social media.

In het tweede deel van zijn boek schetst Susskind de toekomst van het juridische landschap en in het derde deel richt hij zich specifiek op aankomende advocaten; hij geeft hen zelfs een aantal kritische sollicitatievragen mee voor bij hun eerste gesprekken.

Verandering komt van aanstormend talent

Het zou jammer zijn als ik de volledige inhoud en detail zou bespreken – u moet het zelf maar lezen – maar een paar zaken wil ik expliciet noemen. Susskind ziet een 'rentree' van de accountantskantoren op de juridische markt. Volgens hem zijn zij niet alleen beter in het managen van jong talent binnen hun kantoren, ze zijn ook meer ingesteld op het werken naar de wensen van hun cliënten. Opvallend

is een paragraaf in het tweede deel dat gewijd is aan een door Susskind waargenomen onrust bij junior partners van de grotere kantoren. Zij lijken zich in toenemende mate af te vragen of het kantoor, waar zij als partner zijn toegetreden, wel geëquipeerd is om alle toekomstige veranderingen snel en adequaat tegemoet te kunnen treden. Oudere partners lijken meer geoccupeerd met het veiligstellen van hun kantoordeel dan met het manoeuvreren van hun kantoor naar de nieuwe tijd. Ook hier ziet Susskind een verschil met accountantskantoren; volgens hem letten oudere partners daar meer op het behoud van een gezond, hedendaags kantoor voor de toekomstige generatie.

Ook leuk, de sollicitatievragen die Susskind aankomende advocaten meegeeft. Ik noem er een paar: Hoe ziet de juridische dienstverlening er volgens u in 2035 uit? Stelt het u gerust dat andere advocatenkantoren (ook) weinig innovatie/voortgang boeken? En ziet u mogelijkheden om een deel van het werk elders onder te brengen?

Zijn er nog punten van kritiek ten aanzien van het boek? Het enige wat je kunt bedenken, is dat Susskind geen verandermanager is, maar dat pretendeert hij ook niet. Met een heel goede lezing en wederom een fantastisch nieuw boek zal een kantoor niet snel veranderen. Misschien is het daarom toch wel wijs dat hij zich in *Tomorrow's Lawyers* tot het aanstormend talent richt. Van hen zal de verandering uiteindelijk ook moeten komen.

Tomorrow's Lawyers, Richard Susskind, Oxford Press 2013, 165 pagina's.

1 Directeur Le Tableau en auteur van onder andere *Yoga in je Toga*.

Lawyers for Lawyers

Geuzenpenning voor Tunesische advocate

Onder het oude regime voerde Radhia Nasraoui het verzet aan tegen de stelselmatige folterpraktijken door de Tunesische politie, geheime dienst en het leger. Maar terwijl dictator Ben-Ali moest wijken gaat het martelen gewoon door.

Tekst: Tatiana Scheltema

Radhia Nasraoui krijgt de prijs voor haar jarenlange gevecht tegen het stelselmatige folteren van tegenstanders van het regime. Velen van hen stond ze juridisch bij, ongeacht hun politieke voorkeur. Vlak na de omwenteling in Tunesië in 2011 leek het erop dat met het vertrek van het regime ook de martelpraktijken waren uitgebannen. Dat bleek een illusie. 'We moeten vaststellen dat er na de omwenteling weinig is veranderd,' verzucht Nasraoui aan de telefoon vanuit Tunis. 'Deelnemers aan demonstraties of politieke bijeenkomsten die de laatste weken zijn opgepakt worden óók gemarteld. Foltering wordt nog altijd gebruikt als opsporingsmethode, als wraakmethode, of simpelweg om mensen angst aan te jagen. De enige verbetering is dat slachtoffers zich nu tot de politiek kunnen wenden.'

Maar de nieuwe regering heeft andere prioriteiten. Half februari leidde

de moord op de linkse oppositieleider Chokri Belaïd tot een nieuwe politieke crisis die leidde tot het vertrek van de gematigde premier Jabali. Daarbij is het uitbannen van de folterpraktijk een kwestie van een lange adem, zegt Nasraoui. 'Het zit al decennialang diep ingebakken in het systeem. Verandering is moeilijk voor degenen die het doen. Daar hebben ze hulp bij nodig: ze moeten leren hoe ze onderzoek kunnen doen zonder iemand te martelen, ze moeten leren om mensenrechten te respecteren. De organisatie moet van de grond af opnieuw worden opgebouwd.'

Toegetakeld

Vanwege haar werk werd Nasraoui zelf herhaaldelijk ernstig toegetakeld door de politie. Degenen die betrokken waren bij het folteren moeten worden gestraft, vindt zij. 'Dat geldt voor de politie, het leger en de geheime diensten, maar ook voor de rechterlijke macht. Die heeft deze praktijken al die jaren gelegitimeerd.'

Advocaat Radhia Nasraoui

Foto: met dank aan L4L

De Geuzenpenning wordt jaarlijks toegekend aan mensen die zich inzetten voor de mensenrechten en die zich verzetten tegen dicatuur, discriminatie en rascisme. Deze prestigieuze prijs werd eerder uitgereikt aan o.a. Václav Havel, Human Rights Watch en de Pakistaanse advocate Asma Jahangir.

Op 13 maart ontvangt Radhia Nasraoui de penning in Vlaardingen uit handen van vice-premier Lodewijk Asscher. Een dag later is zij eregast bij het debat 'Transitional Justice in Tunesië en het proces van waarheidsvinding en gerechtigheid' in het Verzetmuseum te Amsterdam, www.verzetmuseum.org.

(advertenties)

Bannenberg & van Breukelen
ADVOCATEN

Wij zoeken ter uitbreiding:

1 of 2 ondernemende, enthousiaste advocaten op basis van (lage) kostendeling.

Uitstekend geoutilleerde kantoor-ruimte, secretariaat en waarneming aanwezig. Het kantoor is gevestigd in Rotterdam centrum en behandelt met name straf- en familiezaken.

Nadere informatie:
Marc Bannenberg 010-28 00 265
of mail naar: tjding@hotmail.com

van doorn cs
advocaten

zoekt in verband met het vertrek van een van onze advocaten op korte termijn een

ADVOCaat (M/V)

die op basis van kostendeling de praktijk wil uitoefenen op ons kantoor. Wij voeren een algemene praktijk, deels op toevoegingsbasis. Onze voorkeur gaat uit naar een advocaat met een voltooide stage-opleiding.

Schriftelijke reacties binnen 14 dagen na verschijning van dit blad richten aan B.G. Meijer, Zeeburgerdijk 50, 1094 AE Amsterdam, tel. 020-6935544. E-mailadres: info@vandoorncs.nl. U kunt ook onze website raadplegen: www.vandoorncs.nl

Crisis in de advocatuur

Veranderen of vergaan

Na vijf jaar crisis staan de omzetten in de advocatuur onder druk. Alleen kantoren die nu veranderen zullen volgens kenners overleven. Bij de rest gaat het licht uit. Maar wat moeten advocaten precies veranderen om niet kopje onder te gaan?

Tekst: Annemarie van de Weert

Foto achtergrond: Ronald Brokke

Lange tijd was de advocatuur een groeimarkt. Met als gevolg de bijkomende attitude dat de economische crisis aan de sector voorbij zou gaan. Een belronde langs verschillende kantoren leert dat menig kantoor nog steeds volhoudt dat het allemaal prima gaat. Maar de cijfers van marktanalisten liegen er niet om: anno 2013 staat de omzet bij een groot deel van de kantoren onder druk.

‘De belangrijkste signalen die duiden op veranderingen in de markt zijn eigenlijk al sinds 2010 bekend,’ zegt marktanalist Gerard Tanja, partner bij de Amsterdamse vestiging van Venturis Consulting Group en betrokken bij projecten op grote nationale en internationale kantoren. ‘Vergeleken met 2011, toen zo’n 35 procent van de middelgrote kantoren getroffen werd door krimpde marges, afnemen de winstgevendheid en vermindering van de omzet, laat boekjaar 2012 een nog grimmiger beeld zien. Onze inschatting voor 2013 is dat meer dan de helft van de circa honderd middelgrote kantoren in Nederland hiermee te maken krijgt.’

Ook het trendonderzoek (2010) van Eversheds Faasen, uitgevoerd door adviesbureau Boer & Croon, laat zien dat de crisis niet aan de advocatuur voorbijgaat. ‘Wij zien bij zowel het midden- als topsegment een omzetsdaling,’ vertelt partner Robert Faasen. ‘Dat merken we

ook binnen ons eigen kantoor. Door een paar grote M&A-zaken hebben we in 2012 een minimale omzetstijging weten te behalen, maar ik geef eerlijk toe dat we daarvoor alle zeilen bij hebben moeten zetten.’

Bezuinigen

De advocatuur is een van de laatste sectoren die wordt getroffen door de crisis sinds het uitbreken ervan in 2008. Advocatenkantoren vallen in de regel terug op de managementreflex: bezuinigen. ‘Als eerste wordt er gekort op externe ondersteuning,’ licht Tanja toe. ‘Een bedrijfsvoering kan immers altijd tien procent eenvoudiger.’

Kees Peijster, bestuurder bij De Brauw Blackstone Westbroek, bijvoorbeeld, vertelt dat zij drie jaar geleden al fors hebben gesneden in ondersteunende diensten. ‘In 2009 zijn wij van drie vestigingen in Nederland naar één vestiging in Amsterdam gegaan. En in januari van dit jaar hebben wij twee verdiepen van ons kantoorpand teruggegeven aan de verhuurder. Wij zullen altijd kritisch moeten blijven kijken naar de kosten die wij maken.’

Een andere trend die volgens marktanalisten in 2013 zijn intrede zal gaan doen, is het bezuinigen op human resources. Het is een directe manier om de winstgevendheid per equity partner op peil te houden en een snelle manier om kosten te drukken. Bij AKD Advocaten & Notarissen is het aantal equity partners afgenomen, zegt AKD-woordvoerder Esther van Tol. ‘De voornaamste reden hiervan is dat een aantal partners is uitge-

treden vanwege de pensioengerechtigde leeftijd. De praktijken zijn voornamelijk overgenomen door salary partners. AKD heeft overigens nog steeds een aannamebeleid, ook op partnerniveau.’

Er worden, bijvoorbeeld in de sector maatschappen en bv’s wel mensen aangenomen, maar dat zijn jonge en dus goedkope werknemers. Afhankelijk van het beloningssysteem kan dat een flinke smak geld schelen. Zo hebben de top 50-kantoren in Nederland de afgelopen jaren meer junior medewerkers aangenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Het aantrekken van jong personeel verklaart ook de stijging van het aantal indiensttredingen van advocaten zoals Lucien Wopereis, hoofdredacteur van *Advocatie* dat signaleert in *De Stand van de Advocatuur 2013*. ‘De grote kantoren, gemeten naar het aantal advocaten dat ze in dienst hebben, zijn het afgelopen jaar gegroeid. Cijfers over de omzet van de grote kantoren maakt Wopereis op 22 maart bekend met de publicatie van de nieuwe *Stand van de Advocatuur*.

Rendement

Maar snijden in de kosten alleen is niet genoeg. Onlangs rondde Tanja als consultant een groot onderzoek af naar de ontwikkelingen van advocatenkantoren in Engeland, waar volgens hem de marktsituatie vergelijkbaar is met de Nederlandse advocatuur. ‘Wat de afgelopen vijf jaar in het Verenigd Koninkrijk gebeurde bij advocatenkantoren, is nu in Nederland gaande. Er zijn duidelijke parallellen zichtbaar. De winnaars uit de strijd aldaar, hebben allemaal een omme- zwaai gemaakt. Al die kantoren hebben

Advocaten Bert-Jan van den Akker
en Esther Brons-Stikkelbroeck van DOEN Legal in Zeist

uitgebreid geanalyseerd waar hun concurrerend vermogen zit. Praktijkgroepen werden afgestoten om vervolgens een verbinding tot stand te brengen tussen de resterende praktijkgroepen. Een losse combinatie van individuele specialisaties, zoals familierecht naast ICT-recht, strafrecht of ondernemingsrecht; dat werkt niet meer. Uit ons onderzoek blijkt ook dat kantoren met dit soort bedrijfsmodellen aantoonbaar en structureel minder winstgevend zijn.'

De opkomst van juridische concurrenten vormt een grote bedreiging over de hele linie. Het in stand houden van rendement is hierdoor minder vanzelfsprekend geworden. Ook worden in relatief meer gevallen de diensten van kleine kantoren (of zzp'ers) ingehuurd. Dit heeft te maken met de specialisatie van kleine kantoren. Bij specifieke zaken is ook meer behoefte aan specialisten dan aan generalisten. Bovendien zijn kleine kantoren bij uitstek in staat om scherpe tarieven in rekening te brengen. 'Klan-

ten selecteren en beoordelen steeds op de prijs-kwaliteitverhouding en maken bovendien onderscheid tussen waar ze hoog en laag complex werk uitbesteden,' aldus Faasen van Eversheds Faasen.

Relatiemanagement

Wie dus wil overleven, moet veranderen. Dat is ook de les die de visierapporten van de ING, Rabobank en ABN AMRO leren. Uit hun sectoranalyse van de banken wordt duidelijk dat het traditionele verdien- en businessmodel, bijvoorbeeld het bekende 'uurtje-factuurkje' op korte termijn geen stand kan houden. Dat komt door toenemende druk op de tarieven en teruglopende omzetten in bepaalde praktijken, met name in de M&A. ING vindt dat de grotere advocatenkantoren kritisch moeten kijken naar hun bedrijfsmodel. De bank signaleert onder Nederlandse topkantoren een toekomst met een kleinere klantengroep en ziet de oplossing in het 'meer doen voor (bestaande) cliënten'.

Maar wat moeten advocaten veranderen om toekomstperspectief te houden? Rabobank wijst advocatenkantoren expliciet op de dienstverlenende rol die zij hebben en het belang van relatiemanagement. ABN AMRO gaat ervan uit dat groei enkel nog gerealiseerd kan worden met innovatieve verdienmodellen, zoals prepaid rechtshulp of abonnementen. Dat betekent niets meer en niets minder dan dat de advocatenkantoren in Nederland moeten herstructureren, herpositioneren en focussen.'

Volgens Rob Faasen is het zaak dat zowel het top- als het middensegment meer kijkt naar wat de klant wil. 'Klantentevredenheid is belangrijk voor de toekomst van je kantoor. Daarom is communicatie ook zo belangrijk. Duidelijkheid geven over wat iets kost en overleggen met de klant hoe je iets gaat aanpakken en tussentijds aangeven waar je mee bezig bent. En probeer achteraf in kaart te brengen of de klant tevreden is over jouw dienstverlening. Want een tevreden klant

Hoe overleeft u de crisis?

1. Positioneren

De vraag naar specifieke sector-kennis neemt toe; waar ligt uw concurrerend vermogen? Kies voor een duidelijke focus. Profileer uzelf als sectorkantoor en stoot de overige werkzaamheden af. Word meer niche. Denk niet vanuit de onderbuik, maar maak een duidelijke strategie.

2. Kwaliteitsverbetering

Investeer in personeel en bedrijfsvoering. Digitalisering is noodza-

kelijk, zowel extern (dienstverlening) als intern (bedrijfsvoering en -processen). Dit biedt kansen voor innovatieve juridische dienstverlening en voor het efficiënter inrichten van werkprocessen.

3. Communicatie

De meest gebruikte instrumenten waren voorheen sponsoring en relatie-evenementen, maar inmiddels neemt het commercieel gebruik van social media als Facebook, Twitter en LinkedIn een

belangrijke plaats in. Wat nog vrijwel geen enkel kantoor gebruikt, is telemarketing. Laat zien dat u er bent en nog veel belangrijker: voor wie u er bent. Vergeet niet: het midden- en kleinbedrijf is een groeiemarkt, maar mkb'ers weten de weg naar de advocaat nog onvoldoende te vinden.

4. Tarieven

Maak gebruik van nieuwe afrekenmodellen. De druk op de tarieven heeft zijn intrede gedaan

mede door de in opkomst zijnde goedkopere aanbieders van juridische dienstverlening, zoals verzekeraars en online dienstverlening als Access to Justice. Cliënten eisen lagere tarieven. Je zult meer waar voor het geld moeten leveren, bijvoorbeeld door extra diensten te leveren.

(Bron: ING, Rabobank, ABN AMRO en Venturis Consulting Group, Boer & Croon)

vertelt dat aan zijn buurman en mondelinge reclame is ontzettend veel waard.'

Internationalisering

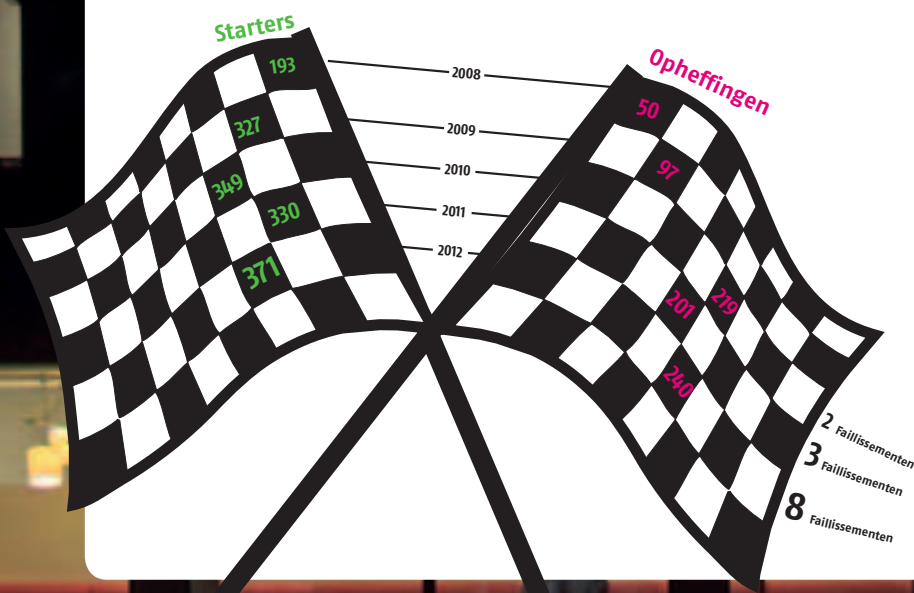
Gerard Tanja op zijn beurt adviseert zijn klanten om duidelijke keuzes te maken in specialisaties. 'Dit betekent binnen het kantoor de noodzaak om een fundamentele discussie te voeren over zaken als de kwaliteit en samenstelling van het cliëntportfolio. Stel jezelf eens de vraag of de noodzakelijke kwaliteit en competentie aanwezig zijn. Op veel kantoren worden dit soort discussies te veel vanuit "de onderbuik" en op basis van oneigenlijke argumenten gevoerd. Maar een strategische analyse van de bedrijfsvoering en het bijbehorende besturingsmodel kan

leiden tot een verbetering van de positionering en het concurrerend vermogen van het kantoor.'

De noodzaak tot verandering is heus niet voorbehouden aan het middensegment. Ook in het topsegment waar een dalende omzet langzamerhand ook niet meer kan worden opgevangen met reserves, is het perspectief op groei momenteel zoek. De nummer vijf van Nederland, advocatenkantoor Stibbe geeft toe dat 'kleinere deals' belangrijker zijn geworden sinds het uitbreken van de crisis. 'De hoeveelheid grote deals is afgenomen,' aldus persvoorlichter Liesbeth Lanser. Ook heeft het kantoor de afgelopen jaren meer aandacht gehad voor efficiency van bedrijfsprocessen 'om ervoor te zorgen

dat we onze kwaliteit van dienstverlening aan onze cliënten steeds kunnen verbeteren.'

Volgens het rapport *Het advocatenkantoor van de 21ste eeuw* van Eversheds International van 2010 zullen opkomende markten een belangrijke nieuwe trekker zijn voor de internationale advocatuur. 'De recessie mag een belangrijke katalysator zijn geweest voor marktveranderingen, maar ook globalisering is van doorslaggevend belang voor het voortbestaan van een advocatenkantoor,' aldus Eversheds chief executive Bryan Hughes. Er gaat dan ook haast geen maand voorbij of in Azië, Latijns-Amerika, Australië, Afrika of Canada wordt door de grote internationale kantoren een nieuwe ves-

Cijfers Kamer van Koophandel

De Kamer van Koophandel registreert faillissementen pas sinds 2010, vandaar dat er twee jaar ontbreken. Wat er wordt bedoeld met opheffingen? Dit zijn kantoren die niet meer bestaan; niet door faillissement, maar door er mee op te houden.

Advocaten Noëlle Bynoe en Sabine Bovy van A la carte Advocaten in Rotterdam

Het mkb als marktpotentieel

Onderzoek van TNS NIPO geeft aan dat het merendeel van de mkb-ondernemers nauwelijks of geen recente ervaring heeft met de advocatuur. In het mkb (870.800 bedrijven per 1 januari 2012) zal dus naar schatting behoorlijk wat marktpotentieel liggen.

(Bron: TNS NIPO)

tiging geopend, of men fuseert er met lokale partners. Zo is De Brauw in 2010 neergestreken in Beijing en Loyens & Loeff opende een vestiging in Hongkong.

Michaëla Ulrici, bestuursvoorzitter bij NautaDutilh zegt dat wereldwijd zaken- doen en handel drijven steeds internationaler wordt. 'Internationaal betrokken zijn en werken voor internationale cliënten is al jarenlang onze realiteit en dit zal in de toekomst niet veranderen. De vraag is hoe je als kantoor omgaat met dergelijke ontwikkelingen en aangesloten blijft bij de behoefte van je cliënten. Wij werken in internationale zaken waar nodig samen met andere advocatenkantoren als lead counsel of co-counsel.

Hierdoor kunnen wij per zaak de beste juridische specialisten selecteren op basis van reputatie en kwaliteit van advies en dienstverlening, en zorgen we voor de juiste match met onze cliënten.'

Ook werkt Nauta, net als andere internationale kantoren, met landendesks. Hierdoor hoeft je niet daadwerkelijk in het land zelf aanwezig te zijn als kantoor. 'Wij hebben al jarenlang landendesks met *native speakers* voor bijvoorbeeld China, India en Brazilië. Op deze wijze voorzien we in de internationale vraag van onze cliënten, specifiek in opkomende markten. Dan heeft het openen van nieuwe vestigingen voor ons geen toegevoegde waarde,' aldus Ulrici.

Innovatieve jonge honden

Wat vernieuwing aangaat kunnen veel topkantoren en middelgrote kantoren nog wat leren van ondernemende en ambitieuze jonge honden; die sloegen al een nieuwe weg in om de concurrentie in de crisis voor te blijven. 'Nu meer dan vijftig procent van

de advocatenkantoren éénpitters zijn en het aantal advocatenkantoren nog steeds groeit, is het niet verwonderlijk dat vooral hier de concurrentie wordt gevoeld', concludeert marketingbureau Meesters. Een aantal nichekantoren, met drie tot vijf partners, zijn dan ook bijzonder succesvol de laatste jaren. Deze boetieks hebben een duidelijk focus in wat ze aanbieden, leveren daarbinnen topkwaliteit en maken weinig operationele kosten.

Zo is er het innovatieve kantoor DOEN Legal in Zeist. Of liever gezegd advocatenbureau, want oprichters Bert-Jan van den Akker en Esther Brons-Stikkelbroeck hebben geen kantoor, maar huren een bureau in een zogeheten cowerkplek. 'Eigenlijk zijn we flexwerkers,' licht Van den Akker toe. 'Voor afspraken met de klant gaan we naar hen toe. Dat zit overigens bij onze service inbegrepen dus wij rekenen daar geen uren voor. Kantoorkosten van zes procent worden evenmin aan de klant doorberekend.'

Het duo kent elkaar van CMS Derks Star Busmann en heeft eind 2012 besloten het helemaal anders te gaan doen. 'Wij vinden dat de advocatuur er qua imago niet best op staat de laatste jaren. Uit de sectoronderzoeken van de banken blijkt ook dat mensen advocaten kwalificeren als: onbetrouwbaar, duur, langdradig en formeel. Ergens achteraan bungelt de kwalificatie kundigheid. Daarom zijn wij afwijkend van de traditie concepten gaan lanceren tegen een vooraf bepaalde prijs. Ons doel is volledige klantentevredenheid. Dat bereik je alleen door zo efficiënt mogelijk te werken.'

De website van DOEN Legal communiceert in duidelijke taal. 'Het gaat om de problemen van de klant en niet zozeer om wat wij goed kunnen, meent Brons-Stikkelbroeck. 'Het klinkt allemaal als een

Juridisering van de samenleving

De particuliere vraag omvat circa 25 procent en die van bedrijven en overheid circa 75 procent van de totale vraag naar juridische diensten. Gemiddeld genomen heeft een particulier eens in de vijftien jaar een advocaat nodig. Met de toenemende juridisering van de maatschappij zal deze verhouding veranderen. Deze trend verklaart ook de al jaren stijgende belangstelling voor een rechtsbijstandsverzekering.

(Bron: Rabobank sectorvisie)

open deur, maar dingen als de klant tussentijds op de hoogte houden, geen urenspecificatie bijhouden en de klant zo veel mogelijk overleg laten plegen als hij wil en daarvoor al helemaal geen extra kosten achteraf rekenen, zijn tot nu toe een unicum in de advocatuur.'

De ondernemende advocaten geven toe dat ze minder betaald krijgen dan voorheen. Maar dat is kortetermijndenken volgens Van den Akker. 'Wij investeren in de relatie met de klant. Want een volgende opdracht geeft uiteindelijk meer voordeel. Bovendien zien wij dat mensen ook sneller gaan betalen want ze vinden het mooi dat je altijd voor ze klaar staat.'

Breken met traditie

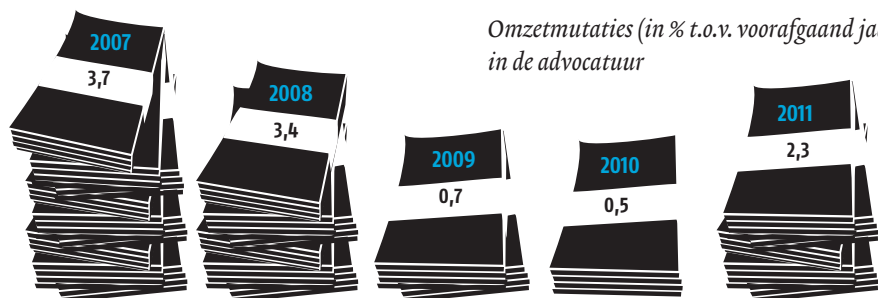
Ook de jonge arbeidsrechtadvocaten Noëlle Bynoe en Sabine Bovy openden hun kantoor A la carte advocaten met een vernieuwend concept. 'Hoewel wij allebei bij traditionele advocatenkantoren in de leer zijn geweest, was het voor ons onvermijdelijk te breken met zo'n bedrijfsvoering bij ons eigen kantoor. Wij maken deel uit

van een nieuwe generatie advocaten. Mede ingegeven door de tijd waarin wij studeerden, zijn we gewend dat alles snel, digitaal en zonder al te veel ruis gaat. Wij realiseren ons dat ook naar ons kritisch wordt gekeken. Een veelgehoorde kreet van cliënten is dat zij een te hoge drempel ervaren om een advocaat te benaderen. Het jargon, de vindbaarheid en het declaratiegedrag vormen voor hen een belemmering.'

A la carte is gehuisvest in een winkelpand aan een levendige straat in Rotterdam, waar de klant zomaar binnen kan lopen om als het ware advocatendiensten te kopen. 'Wij zijn dan ook open op koopzondag en elke eerste vrijdagavond van de maand,' zegt Bynoe, 'en er kan bij ons gewoon worden gepind. De menukaart met vaste prijzen die levensgroot bij ons op kantoor hangt, draagt bij aan de transparantie. *What you see is what you get*. Het idee is inmiddels uitgebreid tot een fysieke en online arbeidsrechtelijke vraagbaak voor werknemers en werkgevers. Klanten kunnen bij zonder afspraak binnenlopen, een kijkje nemen in de bieb en kosteloos algemeen arbeidsrechtelijke vragen stellen.'

Eigenlijk doen DOEN Legal en A la carte niet anders dan wat elke dienstverlenende onderneming in het bedrijfsleven volgens analisten zou moeten doen. Namelijk duidelijkheid bieden, afspraken nakomen en communiceren. De cliënt anno 2013 weet immers dat er alternatieven zijn, krijgt meer informatie en is daardoor kritischer geworden.

Juridische dienstverlening zal volgens de kenners een *business* moeten worden waarbij het actief sturen op marktaandeel en winstgevendheid belangrijker is dan een focus op louter kundigheid: kennis van het recht, het dossier en het juridische probleem. Het devies voor de toekomst? Veranderen of vergaan.

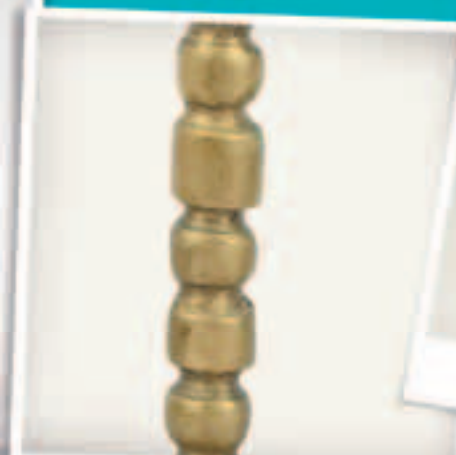
(Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek)

Werkt u aan grensoverschrijdende rechtszaken?

Ontdek de verschillende wetten en rechtsstelsels in Europa met slechts enkele muisklikken op het

Europese E-Justitieportaal

Marianne van den Bosch (links), directeur opleidingen bij het Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs en Monique van de Griendt, directeur van coachings- en trainingsbedrijf Dialogue

Advocaat 2.0 in zicht

In september gaat ie van start: de nieuwe Beroepsopleiding Advocaten. En er staat heel wat te wachten, als we de ontwerpers mogen geloven. 'Over drie jaar leveren wij een ander soort advocaten af.'

Tekst: Jolenta Weijers

Het was geen mild rapport dat professor Bas Kortmann eind 2010 uitbracht over de beroepsopleiding voor advocaten. De opleiding voldeed niet meer aan de eisen van de tijd. En wie de conclusies van dat rapport er nog eens op naslaat, kan niet anders dan concluderen dat het hoog tijd is voor verbetering.

Het bouwwerk van een nieuwe beroepsopleiding voor advocaten is grotendeels klaar. Iedereen die op of na 1 maart 2013 wordt beëdigd tot advocaat, gaat per september van dit jaar aan de slag in een compleet ander leersysteem dan zijn voorgangers.

'De advocaten die over drie jaar van de opleiding komen, weten écht meer', zegt Marianne van den Bosch, directeur opleidingen bij het Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs (CPO) van de Radboud Universiteit in Nijmegen. 'Daar durf ik mijn handen voor in het vuur te steken.' Ze krijgt bijval van Monique van de Griendt, directeur van coachings- en trainingsbedrijf Dialogue. 'De rol van de advocaat in de samenleving is veranderd. De nieuwe opleiding sluit daar bij aan.'

Contouren

CPO en Dialogue trekken samen op om de nieuwe beroepsopleiding gestalte te geven. De aanbesteding is niet zonder slag of stoot verlopen (zie kader) maar inmiddels beginnen zich de contouren af te tekenen van wat de advocatuur straks te wachten staat. En dat is heel wat, beloven beide directeurs. 'Over drie jaar leveren wij een ander soort advocaten af.'

Zo'n belofte vraagt om uitleg. Wat verandert er allemaal? Om te beginnen vervalt de aloude scheiding tussen beroepsopleiding en voortgezette stagiaire opleiding (vso). Er ontstaat één drie-

Kritiek op de 'oude' BO

Het centrale leerplan van de beroepsopleiding (BO) sluit niet meer aan op de eisen die de beroepsgroep stelt, terwijl de vso juist te vrijblijvend is ingericht, zo luidt kort gezegd de kritiek van de commissie-Kortmann.

De beroepsopleiding duurt één jaar. In die tijd volgen advocaat-stagiaires tien vakken. Onderwijs, voorbereiding en toetsen kosten samen 86 dagdelen. De BO kent geen materieelrechtelijke vakken. 'De procesrechtelijke vakken lijken in diepgang slechts in geringe mate het niveau van de universiteit te overstijgen,' zegt Kortmann. In de volgende twee jaar, tijdens de verplichte voortgezette stagiaireopleiding (vso), moet de advocaat-stagiaire 74 opleidingspunten binnenhalen. Deels met vso-cursussen, deels met activiteiten van de plaatselijke balie. Dit tweede deel kent geen huiswerk, toetsen of examens. Kortmann: 'Er is sprake van een grote mate van vrijblijvendheid.'

De commissie constateert verder dat er de opleiding te weinig aandacht schenkt aan Europees recht en gedragsrecht.

'Je kunt straks als stagiaire je eigen accenten leggen'

jarige opleiding waarin alle onderwijs – in kennis én vaardigheden – op elkaar aansluit. De stagiaire kiest een civiel-, straf- of bestuursrechtelijke leerlijn met een major, een minor en keuzevakken. De minor moet altijd in een ander rechtsgebied liggen dan de major. Alle vakken sluiten af met een examen.

Op deze manier pareert de tandem CPO/Dialogue de kritiek dat de beroepsopleiding niet meer van deze tijd was en de vso te vrijblijvend (zie kader). 'Tege-lijkertijd creëren we ruimte voor individuele behoeften,' zegt Marianne van den Bosch. 'Je kunt straks als stagiaire je eigen accenten leggen. Niet alleen met de keuzevakken, maar ook doordat wij per vak verscheidene leervormen aanbieden. Heb je bijvoorbeeld aan de universiteit nauwelijks arbeidsrecht gevolgd en vraagt je huidige praktijk daar wel om, dan kun je je kennis van dat vak al opkrikken nog voordat je daadwerkelijk aan het keuzevak begint. We sluiten hiermee beter aan bij de praktijk, waarin specialisatie immers steeds belangrijker is geworden. Zonder dat we inboeten aan basiskennis natuurlijk. We blijven een brede opleiding aanbieden.'

Eigen digitaal portfolio

In het curriculum wordt nadrukkelijk ook materieel recht opgenomen. Dat sluit aan bij het voornemen om het onderwijs in inhoud en vaardigheden meer met elkaar te vervlechten. Stagiaires leren straks vanuit concrete casussen – zelfs casussen die ze op dat moment in hun eigen praktijk onder handen hebben. 'Op die manier gaat het allemaal meer leven,' licht Monique van de Griendt toe. 'Studeren wordt weer leuk. Je hebt er echt iets aan.' Marianne van den Bosch: 'Ik ben ervan overtuigd dat zelfs de attitude ten opzichte van de permanente opleiding hierdoor ten positieve verandert.'

Ook de digitale wereld doet ook z'n intrede in de beroepsopleiding. Er komt een soort Blackboard-omgeving zoals stagiaires die al van de universiteit kennen. CPO/Dialogue laat die omgeving inrichten en onderhouden door UP Learning, een van de grootste e-learning-bedrijven in Nederland. Iedere stagiaire heeft straks

een eigen digitaal portfolio waarin al zijn vorderingen, verslagen en andere studiezaken worden verzameld. Er kan ook worden uitgewisseld of samengewerkt met andere stagiaires en met docenten. *E-learning* doet een groter beroep op zelfstudie dan het traditionele onderwijs.

App voor de heb

Ongeveer een kwart van het onderwijs verloopt straks via *e-learning*. Maar pas op, zegt Marianne van den Bosch: 'Onder die multimediale omgeving zit een didactisch concept. We maken geen app – ja, die komt er ook – voor de heb. De gedachte is dat je via *e-learning* meer bronnen kunt ontsluiten. Dat er bij de lesstof niet alleen droge kost zit, maar bijvoorbeeld ook de laatste aflevering van tv-programma *De rechtbank*. Of dat je een filmpje moet maken om bepaalde vaardigheden te oefenen. Of dat je een toets maakt met multiplechoicevragen en als je het verkeerde antwoord geeft meteen ziet waar je redenering mank ging. Zo leer je sneller.'

Intussen blijft ook het aloude hoorcollege bestaan – gewoon omdat die vorm soms het meest efficiënt is. Geldt bij het inhoudelijk onderwijs een groeps-grootte van maximaal 32 mensen, bij de lessen in vaardigheden mogen maximaal zestien mensen aanschuiven. CPO/Dialogue spreekt van *blended learning*: een mix van traditioneel onderwijs, *e-learning* en *social learning*. 'Dat is een organischer voorbereiding op de examens,' vindt Monique van de Griendt.

Cultuuromslag

Compleet nieuw is dat ook de patroon nauwer bij het leerproces wordt betrokken. Tot nu toe bleef de patroon buiten beeld. Maar in de toekomst wordt zijn inbreng gevraagd in het jaarlijkse gesprek tussen de stagiaire en diens trainer.

Maar de betrokkenheid kan nog verder gaan. Als de stagiaire dat wil, kan hij zijn patroon toegang geven tot zijn digitale portfolio, of delen daarvan. De patroon kan dan opmerkingen en aanwijzingen plaatsen. Als de stagiaire het goed vindt, kan zijn trainer daar ook kennis van nemen. Handig om op tijd zwakke vaardigheden of gebrekkige kennis bij

te sturen. 'Het zal wennen zijn voor de patroon, maar ook voor de advocaat-stagiaire,' denkt Marianne van den Bosch. 'Het vraagt een cultuuromslag. Maar wij geloven dat de opleiding er beter van wordt.'

Op dit moment is CPO/Dialogue met tien mensen hard aan het werk om de nieuwe beroepsopleiding handen en voeten te geven. 'Het is bikkelen om op tijd klaar te zijn, maar we genieten ervan,' zeggen beide directeurs. De eerste hoofddocenten zijn aangesteld en de werving van docenten is gestart. Om lesuitval te voorkomen, kan zelfs worden teruggevallen op een pool van negenhonderd docenten. Een van de grote uitdagingen voor de komende maanden is om de interactie tussen materieel recht en procesrecht goed vorm te geven. 'Dat moet een handzaam pakket lesstof worden.'

En hoe ziet de eerste lichting advocaten die van deze opleiding komt eruit?

Aanbestedingsperikelen

De Orde was tot nog toe zelf belast met de uitvoering van de beroepsopleiding. Dat gaat veranderen: het werk is uitbesteed aan onderwijsprofessionals. De aanbestedingsprocedure die daarvoor nodig was, heeft geleid tot een kort geding door één van de inschrijvers.

Volgens OSR Juridische Opleidingen heeft de Orde de andere inschrijver, CPO/Dialogue, een oneerlijke voorsprong gegeven. CPO zou uitgebreid betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van de Beroepsopleiding Advocaten en daarom had de Orde deze partij moeten uitsluiten van inschrijving. Ook zou de voorbereidingstijd voor het indienen van offertes zeer beperkt zijn. Bovendien zou geen sprake zijn van een multidisciplinaire en onafhankelijke beoordelingscommissie. Ten slotte zou de Orde zich niet hebben gehouden aan het eigen beoordelingskader.

De rechter oordeelde eind december 2012 dat de Orde de inkoopprocedure zorgvuldig en objectief heeft vormgegeven.

Marianne van den Bosch en Monique van de Griendt zien deze 'advocaat 2.0' al helemaal voor zich. 'Ze weten meer. Ze beschikken over een goede zelfreflectie. Ze zijn zich meer bewust van wat ethisch verantwoord is, en wat niet. Ze zijn minder procesgericht en meer oplossingsgericht,' beloven ze. Maar dat gebeurt niet zomaar, waarschuwt Marianne van den Bosch. 'De vrijblijvendheid is er intussen wel vanaf. Mensen moeten nu echt aan het werk.'

(advertenties)

Zoek een advocaat

die voor mij, Nederlander woonachtig in het buitenland, daadkrachtig en efficiënt een schadeclaim van ca. 1 miljoen euro tegen een belangrijke Nederlandse bank door kan zetten wegens schadevergoeding tengevolge van waardeloze beleggingsadviezen.

Reacties met condities per mail:
aandelen.schade@yahoo.com

Haagse *hardliners* moeten zich heel diep schamen

Voorstel om vrijheidstraffen in te laten gaan, terwijl het hoger beroep nog loopt, is alarmerend en niets minder dan rampzalige symboolpolitiek van politiek Den Haag.

Tekst: Robert Peter Kuijper,
advocaat te Amsterdam

Het voorstel voor directe tenuitvoerlegging van vrijheidstraffen hangende het hoger beroep, leidde tot een tamelijk bescheiden uitgedrukte ongerustheid van de Orde. De reacties daarop waren op zijn zachts gezegd alarmerend. De vergelijking met de voorlopige hechtenis gaat vanzelfsprekend volkomen mank, als was het maar omdat, anders dan bij een uitgesproken vonnis, gedurende een hoger beroep steeds moet worden getoetst of het voortduren van de gevangenhouding nog gerechtvaardigd is, terwijl deze op elk moment kan worden geschorst of opgeheven.

De vrijheidsstraf is de allervoorzwaarste sanctie die de Nederlandse rechter kan en mag opleggen en alleen al om die reden moet onherroepelijk en boven elke twijfel verheven komen vast staan dat een veroordeelde het ten laste gelegde feit heeft gepleegd. Alleen al gelet op het feit dat rechterlijke dwalingen voorkomen, al gebeurt dat zelden, en dat vooral in hoger beroep nogal eens tot vrijspraak wordt gekomen, is het volstrekt onverdedigbaar om in afwachting van het hoger beroep over te gaan tot executie van de vrijheidsstraf.

Ook het 'argument' dat de groep getroffenen klein zou zijn – nog afgezien van de vraag of dat het geval is – snijdt geen hout, al was het maar omdat het strafrechtssysteem geen kruideniersaangelegenheid is. Als de noodzaak van bescherming van grond- en verdragsrechten zou afhangen van het aantal mensen dat getroffen wordt, zou Nelson Mandela nog steeds op het Robbeneiland zitten.

**De Hoge Raad
luide al zes jaar
geleden, voor
het eerst in
honderdzeventig
jaar, publiekelijk
de noodklok**

Al evenmin valt in te zien welk voordeel hiermee zou worden behaald. De veroordeelden ten aanzien van wie de voorlopige hechtenis is afgewezen of geschorst – en niet de voorwaarden van de schorsing schenden – leveren geen gevaar op voor de samenleving, terwijl degene van wie opheffing of schorsing om welke reden dan ook wordt geweigerd toch al vastzitten.

Hongerige wolven

Het voorstel is ook onverenigbaar met de tendens van zowel de Europese Unie als de Raad van Europa om de toepassing van voorlopige hechtenis terug te dringen en het gebruik van alternatieven te bevorderen. Hierbij is het de bedoeling om de volledige vrijheidsontneming – waar mogelijk – te vervangen door vrijheidsbeperkende maatregelen als elektronisch toezicht, borgsom, meldplicht en nachtdetentie. Het vervangen van voorlopige hechtenis door tenuitvoerlegging van in

eerste aanleg opgelegde vrijheidstraffen is in dat licht meer dan onzinnig.

Dit voorstel is dan ook niets anders dan het zoveelste stukje symboolpolitiek, ingegeven door de onbedwingbare behoefte van politiek Den Haag om mee te huilen met de demagogen en populistten die als een troep hongerige wolven door Nederland zwerft. Helaas kunnen we tegenwoordig niet eens meer zeggen dat de kwaliteit van het Nederlandse strafrechtssysteem achteruit holt, want we vlieden inmiddels achteruit.

Dit is overigens niet slechts mijn bescheiden mening, maar ook gelet op de laatste rapporten van de Europese Commissie over de staat van het Nederlandse straf(proces)recht moeten we ons diep, diep schamen. En ook de Hoge Raad luide al zes jaar geleden, voor het eerst in honderdzeventig jaar, publiekelijk de noodklok. Een teken aan de wand dat overigens 'uiteraard' volledig is genegeerd door de politiek en – jammer genoeg ook – door veel lagere rechters. Als echter de rechterlijke macht, als laatste beschermer tegen de rampzalige voorstellen van politiek Den Haag, zijn verantwoordelijkheid niet neemt, kunnen we net zo goed onze toga's ophangen en gaan vissen of tuinieren. En wat betreft het afwachten van de uitwerking van het voorstel... laten we elkaar nu niet voor de gek houden. De kwaliteit van wetgeving is tegenwoordig zo belabberd dat 75 procent van het top- en middenkader van de ministeries aan de bel trekt – uiteraard zonder enig gehoor. Als men het zat is te horen dat de verdrags- en grondrechten worden geschonden, is het misschien eens tijd dat men er wat aan doet, dan houdt het klagen vanzelf op.

‘Het werk wordt steeds makkelijker’

Vijf stagiaires – van een internationaal Zuidas-kantoor tot een kleine sociale praktijk – allemaal aan het begin van hun loopbaan. Hoe staan zij in het vak? Wie inspireert hen en hoe zien zij hun toekomst?

Tekst: Henriette van Wermeskerken

Foto's: Ronald Brokke

Erik Stoeten (29)

Sinds september 2012 stagiaire bij Alderse Baas advocaten in Joure (elf advocaten). Rechtsgebied: Algemene praktijk met als specifiek aandachtsgebied strafrecht.

‘In mijn derde jaar fysiotherapie besloot ik om de opleiding weliswaar af te maken, maar daarna rechten te studeren. In de advocatuur help je ook mensen, maar anders dan als je in je eentje een patiënt behandelt. Je hebt meer contact met anderen. Ik heb een togamaster van anderhalf jaar gedaan, met stages in alle toga-beroepen en uiteindelijk een stage van vijf maanden op een advocatenkantoor. Je proeft echt van de praktijk. Het is mijn streven om me de eerste twee jaar zo breed mogelijk te ontwikkelen en pas in het derde jaar wat meer te gaan specialiseren. Nu denk ik aan strafrecht, maar ik sta voor alles open. Ik heb het zeer naar mijn zin. De advocatuur is wat mij betreft een schitterend beroep en ik hoop er nog lang in door te gaan. Althans, dat zeg ik nú; eerst maar de stage afronden.

Sinds ik zelf zittingen doe, besef ik dat het best lastig kan zijn. Vanaf de zijlijn, als je meegaat met een andere advocaat, denk je dat je dat wel even doet en je ziet wat er beter kan. Sta je zelf in de zaal, dan besef je dat het soms een hele uitdaging

is, hoe je moet anticiperen op onverwachte dingen. Naarmate je langer werkt, gaat het steeds makkelijker.’

Rustig blijven

‘Wat ik bij sommige collega's bewonder? Hoe zij in korte tijd een complex vraagstuk kunnen terugbrengen tot de essentie. Je hebt heel wat parate kennis nodig om een lastig dossier te kunnen analyseren en de centrale vragen eruit te halen. Verder vind ik dat een goede advocaat zich niet gek laat maken, ook in hectische situaties rustig is en de zaak meester blijft.

Onlangs heb ik mijn kantoorgenoot mogen bij staan, die curator is in een groot faillissement. Fantastisch om te zien hoe rustig hij blijft ondanks de vele mensen die allemaal op korte termijn iets van hem willen. Daarnaast vind ik het indrukwekkend te zien hoe sommige advocaten niet alleen op inhoud, maar ook met de presentatie weten te overtuigen. En als nuchtere Fries spreekt mij natuurlijk de mentaliteit van “doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg” erg aan.’

Jana Stantcheva (28)

Sinds januari 2012 stagiaire bij Dijkgraaf in Den Haag (vijf advocaten). Rechtsgebieden: arbeidsrecht, sociale zekerheid, onderwijsrecht en ambtenarenrecht.

‘Als advocaat wil ik rechtsbijstand bieden aan iedereen, ook aan mensen die weinig te besteden hebben. Daarom heb ik voor de sociale advocatuur gekozen. Ik vind de bezuinigingen op de rechtsbijstand zorgwekkend. Wij zijn als kantoor laagdrempelig. Behalve toevoegingen doen wij ook betalende zaken; zo treden wij op voor een aantal vakbonden. Een andere reden dat ik voor dit kantoor heb gekozen is dat het onderwijsrecht mij interesseert, een specialisme dat je nauwelijks elders vindt. Ik heb het erg naar mijn zin. Vanaf het begin kreeg ik veel zelfstandigheid. Het is een dynamisch beroep. Op maandagochtend weet je niet wat de week je gaat brengen. Tijdens mijn master heb ik als juridisch medewerker gewerkt op dit kantoor, dus ik wist wel wat ik kon verwachten.’

Acuut probleem

‘Een goede advocaat is een goede jurist die bovendien in staat is om op de juiste manier vragen te stellen aan de cliënt. Dat vereist een bepaalde sociale vaardigheid. Een cliënt vertelt lang niet altijd uit zichzelf wat relevant is voor de zaak, dat kan hij of zij vaak niet inschatten. Dus is het van belang dat je goede vragen stelt tijdens het intakegesprek. In het begin had ik daar weleens moeite mee, dan belde ik later om nog wat informatie. Naarmate ik meer ervaring heb gaat me dat makkelijker af.’

Een bijzonderheid is wel dat wij ook cliënten via zorginstellingen krijgen: mensen met een scala aan problemen, niet alleen juridische maar bijvoorbeeld ook financiële. Vaak zijn ze minder begaafd en kunnen ze zich moeilijk staande houden in de maatschappij. Het komt voor dat iemand hier binnenkomt met een boodschappentas vol papieren. Dan probeer ik daaruit het meest acute juridische probleem te distilleren, en dat op te lossen.

Mijn toekomst ligt in de advocatuur. Over 25 jaar ben ik een oude rot in het vak, misschien met een paar jaar werkervaring in het Caribisch gebied, waaraan ik mijn hart heb verpand.’

Justus Hoefnagel (26)

Sinds augustus 2011 stagiaire bij Linklaters in Amsterdam (58 advocaten, (kandidaat-) notarissen en fiscalisten; wereldwijd 2078 advocaten in 28 landen). Rechtsgebied: Litigation.

‘Pas aan het eind van mijn studie ging ik mij oriënteren op de toekomst, want ik ben niet iemand die ver van tevoren plannen maakt. Om te zien of ik de advocatuur echt interessant zou vinden, heb ik verschillende studentstages gelopen, het laatst bij Linklaters. Daarna heb ik een LLM International Business Law gedaan in Singapore en Sjanghai. Leuk aan dit kantoor vind ik dat je met collega’s over de hele wereld samenwerkt. Verder verschilt het soort zaken inhoudelijk niet zoveel met dat van andere Zuidas-kantoren, denk ik. Het komt voor dat wij aan onze processtukken werken in het Engels totdat de cliënt helemaal tevreden is, en het pas daarna laten vertalen.’

Overtuigingskracht

‘Dit vak brengt met zich mee dat je veel leest en uitzoekt, dat je dingen tot op de bodem uitpluist. Daar moet je wel van houden. Het zoeken naar de juiste oplossing kan frustrerend zijn, maar als je vindt wat je zoekt heb je een eureka-moment dat daar ruimschoots tegenop weegt. Een goede advocaat, althans procesadvocaat, verstaat de kunst om de feiten in processtukken zó te beschrijven dat hij de lezer meeneemt naar het standpunt van de cliënt, zelfs als dat op onderdelen niet ijzersterk is. Heel subtiel, zonder het er te dik bovenop te leggen, de nadruk leggen op bepaalde zaken en andere feiten minder belangrijk te maken. Het gaat erom hoe je de waarheid presenteert, want het blijft natuurlijk wel de waarheid. Overtuigingskracht speelt daarbij een belangrijke rol.

Na mijn stage zou ik nog wel een tijd in Azië willen werken, in Sjanghai of Hongkong. Daar gebeurt veel. Doordat ik daar mijn master heb gedaan, weet ik dat het er interessant is om er te leven en te werken.

Dit werk doe ik zolang ik er plezier in heb en er voldoening uit haal. Wie weet ga ik ooit wel de rechterlijke macht in.’

Mark Dijkstra (28)

Sinds augustus 2010 stagiaire bij Damsté advocaten – notarissen in Enschede (49 advocaten in Enschede en Almelo). Rechtsgebied: arbeidsrecht.

‘Na mijn afstuderen heb ik een wereldreis van een jaar gemaakt. Toen wist ik al dat ik advocaat wilde worden. Ik heb studentenstage gelopen bij een Zuidas-kantoor, maar ik vond de sfeer niet bij mij passen. Bij Damsté sprak de cultuur binnen de organisatie mij erg aan, er werken goede, professionele advocaten met passie voor het vak maar zonder pretenties. Zoals de gebroeders Anker bijvoorbeeld. Die eigenschappen zie ik ook terug bij mijn kantoorgenoten. Een advocaat zie ik als de sparringpartner van een ondernemer, een soort juridisch commissaris. Contacten met cliënten en anderen vind ik belangrijk in mijn werk. Arbeidsrecht heeft veel impact; een baan betekent soms alles voor iemand. Ik ben naar Enschede verhuisd, en ik heb het leven hier leren waarderen. De sfeer is gemoedelijk en men is loyaal. Het is geen Amsterdam, maar Enschede ontwikkelt zich tot culturele hoofdstad van Twente.’

Innoveren

‘Wat mij heel goed bevalt is de vrijheid om initiatieven te ontplooien, zoals een samenwerkingsverband met de Universiteit Twente of Hogeschool Saxion aangaan of mij verdiepen in social media. Mede op initiatief van een stagiaire heeft dit kantoor een nieuwe sectie opgezet. Waar ik soms moeite mee heb is het feit dat je niet iedereen kunt helpen, niet elke zaak tot een goed einde kunt brengen. Dat is een illusie. Je doet erg je best, meer kun je niet doen.’

In de toekomst zou ik graag een juridisch innovatief product ontwikkelen dat iets nieuws bijdraagt aan onze juridische dienstverlening. De ontwikkelingen gaan razendsnel. Je kunt je daartegen verzetten of je probeert voorop te lopen. Dat laatste ligt mij beter. Ik verdiep me momenteel in een structuur waarbinnen je juridische diensten aanbiedt. Denk hierbij aan Rocket Lawyer, een dienst in de VS waardoor honderden standaardcontracten beschikbaar zijn, met de mogelijkheid contact met een advocaat te leggen voor hulp. Een raadsel waarom zoiets hier nog niet bestaat. Of bijvoorbeeld een mogelijkheid om waardevolle juridische commentaren, die her en der via internet te vinden zijn, te ontsluiten.’

Sdu Nieuws

Dagelijks inzicht in juridische ontwikkelingen.

Sdu Nieuws zorgt ervoor dat u op de hoogte blijft van actuele ontwikkelingen die relevant zijn voor uw praktijk. U ontvangt met de e-nieuwsbrief dagelijks hoogwaardige, vakinhoudelijke nieuwsberichten die de relevante ontwikkelingen signaleren en de gevolgen voor de praktijk duiden. Het gaat hierbij onder meer om jurisprudentie, wetgeving en beleid. Samengesteld door de gespecialiseerde vakredactie van Sdu Uitgevers.

Schrijf u gratis in voor de **e-nieuwsbrief** van Sdu Nieuws

en krijg dagelijks toegang tot de headlines en samenvattingen van de nieuwsberichten op uw rechtsgebied(en). Abonnees van Sdu Nieuws hebben toegang tot de volledige nieuwsberichten en het archief.

www.sdunieuws.nl

Marinus Otte

Geboren: Zierikzee, 14 maart 1961

Studie: rechten Rijksuniversiteit Utrecht
strafrechtjurist in Utrecht

Specialisatie: strafrecht

Loopbaan

1988-heden: Wetenschappelijk medewerker
Universiteit van Tilburg (tot 1993) en
Rijksuniversiteit van Groningen,
vakgroep straf(proces)recht

1995-1998: Rechter te Assen en raadgever
ministerie van Justitie

1998-2005: Raadsheer gerechtshof Arnhem; vanaf
2000 teamvoorzitter en vanaf 2002
vicepresident

1999-2005: Hoogleraar Verkeersrecht en
verkeerskunde bij de faculteiten
Rechtsgeleerdheid en Psychologie
Rijksuniversiteit Groningen

2005-2008: Vicepresident gerechtshof Amsterdam,
bestuurslid en voorzitter strafsector

2008-heden: Vicepresident gerechtshof Arnhem,
sinds 1 februari 2010 teamvoorzitter

2009-heden: Bijzonder hoogleraar Organisatie
van de rechtspleging aan de Rijks-
universiteit Groningen.

In 2010 publiceerde Otte *Nieuwe kleren van de rechter*
en hij schrijft voor weblog Ivoren Toga.

‘Rechters zijn te weinig innovatief’

Volgens Rinus Otte, hoogleraar Organisatie rechtspraak aan de Rijksuniversiteit Groningen, slaat het manifest van de raadsheren uit Leeuwarden de plank mis. De werklast is geen probleem voor rechters, ze moeten gewoon zelf hun werk beter organiseren.

Tekst: Maarten Bakker

‘Ik ben blij met het manifest van de raadsheren uit Leeuwarden. Het toont aan dat er grote onvrede leeft onder de rechters, zoals ik in 2010 al stelde in mijn boek *Nieuwe kleren van de rechter*. Volgens mij is de onvrede zelfs groter dan uit het manifest blijkt. Maar het probleem zit ’m niet in de werklast van de rechter. Die klacht van de raadsheren klopt niet, die mist feitelijke onderbouwing. De financiële middelen voor de strafrechtspraak zijn sinds pakweg 2005 alleen maar toegenomen, er is heel veel ondersteuning bij gekomen, terwijl het aantal uitspraken is gedaald.

Ik was laatst in België en daar doen de rechters bijna al het werk nog zelf. Voor een heel gerecht van honderden medewerkers, zijn er maar twee referendarissen in dienst voor het ondersteunende werk. Rechters voorzien hun vonnissen van een uitgebreide motivering en geven ook een uitvoerige beschrijving van de bewijsmiddelen. Belgische strafrechters doen net zoveel uitspraken als de Nederlandse strafrechters, en ik geloof niet dat ze daar minder kwaliteit leveren.’

Waar ligt het probleem dan wel?

‘Ik denk dat rechters zich niet meer baas voelen in de rechtszaal. Veel werk wordt ze uit handen genomen door de sectorleiding en door ondersteunende medewerkers. Maar de oplossing is niet om met een beschuldigende vinger naar de Raad voor de Rechtspraak te wijzen of naar de gerechtsbesturen. Ik word al helemaal wantrouwig als er grote woorden worden gebruikt over bijvoorbeeld “het verlies

‘Rechters moeten als een regisseur naar de zitting toewerken, de hoogmis van de rechtspraak’

Manifest

Zeven raadsheren van het Hof Leeuwarden maken zich grote zorgen over de organisatie van de rechtspraak en stelden in december 2012 een kritisch manifest op. De productienormen en budgetten zijn volgens hen leidend geworden, waardoor kwaliteit onder druk komt te staan. Enkele honderden rechters uit heel Nederland steunen dit manifest tegen ‘de uitholling van de rechtspraak’.

Ook Geert Corstens, president van de Hoge Raad, liet begin februari in een brandbrief weten zich achter het manifest van zijn protesterende collega’s te scharen. De werkdruk zou zo hoog zijn dat rechtspraak haastwerk is geworden.

van kwaliteit van de rechtspraak”. De kern van het probleem is dat rechters zelf te weinig innovatief zijn om hun werk goed te organiseren. Dat blijkt wel uit het groot aantal aanhoudingen. De uitval van strafzaken bij gerechten varieert van twintig tot zestig procent.’

U bent naast hoogleraar, ook senior raadsheer bij het hof in Arnhem. Hoe hoog ligt daar het aanhoudingspercentage?

‘Wij kunnen het beperkt houden tot tien procent. We hebben onze doorlooptijden substantieel verminderd en slagen erin met een sluitende begroting te werken. Ons geheim? Dat we zodra een appelzaak binnenkomt er met het hele team, ondersteunend personeel en rechters, over vergaderen. We bekijken meteen welke onderzoeksvragen er leven bij OM en advocaten. De voorzitter van een strafkamer hoeft daarvoor niet te wachten tot een zitting. Hij kan dat op eigen initiatief doen. Advocaten zijn heel content met deze werkwijze.

Bij andere hoven doen de managers of het ondersteunende medewerkers het meeste werk. Zij plannen de zittingen in en bepalen hoeveel minuten ervoor worden uitgetrokken. Rechters kijken dan pas drie dagen voor de zittingen in het dossier, met het risico dat een zitting toch een gatenkaas wordt die meermalen moet worden aangehouden.’

Wat zou de houding van rechters moeten zijn?

‘Rechters moeten als een regisseur naar de zitting toewerken, de hoogmis van de rechtspraak. Dan moet alles in orde zijn. Zoals een arts zich betrokken voelt bij zijn patiënten, zo moeten rechters ook sterker betrokken zijn bij verdachten en slachtoffers. Het gaat niet om dossiers, maar om mensen van vlees en bloed, die willen weten waar ze aan toe zijn.

Na dertien jaar van centralisering in de rechtspraak moeten we weer een beetje terug naar het decentrale model dat tot 2000 gold, waarin rechters meer zelfstandig konden werken. Het is een kwestie van balans vinden. We zullen

ons wel moeten houden aan de prestatieafspraken waarmee we nu werken. In de situatie van weleer waren er te veel rechters die zich weinig van hun omgeving aantrokken, en te makkelijk zaken lieten liggen.'

'Meer tossen dan geschilbeslechting'

Gevraagd naar hun mening over de vermeende hoge werkdruk en de gevolgen daarvan sprak een aantal advocaten zijn zorgen uit. Paul van Lange (Veldhuijzen & Nuiten in Dordrecht) geeft aan dat hij 'vooral de druk om te schikken op zitting herkent. Maar daar is eerder (als ik het mij goed herinner) een onderzoek over verschenen, waaruit zou moeten blijken dat dit toch echt onzin is. Evenwel blijf ik de indruk houden dat veel rechters liever een zaak op zitting tot een schikking brengen, zodat geen vonnis gemaakt hoeft te worden.'

Ilona Willems (Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP in Rotterdam) herkent die indruk en kan die 'helaas schragen met een onplezierige ervaring.' Na een door haar cliënt gewonnen zaak organiseerde het hof, nog voordat er grieven waren ingediend, een comparitie. 'Daar sprak het hof mijn cliënt streng toe en gaf aan dat hij weliswaar in eerste instantie gelijk had gekregen maar dat zulks nog niet betekende dat dat bij het hof ook zou gebeuren. Hem werd ernstig in overweging gegeven alsnog te schikken. Nu kun je zeggen dat een goed advocaat de keuze tussen schikken of doorgaan ook al met zijn cliënt moet bespreken en dat is zeker waar. Maar het houden van een comparitie in appel voordat er grieven zijn ingediend, lijkt wat mij betreft meer op tossen dan op juridische geschilbeslechting. Dat is niet hoe de rechtspraak zou moeten zijn.'

Dirk Giltay Veth (Giltay Veth Advocaten in Nieuw-Vennep) vraagt zich af 'of de gerealiseerde verhogingen van het griffierecht wel het effect hebben gehad dat de burger/ondernemer minder richting de rechter is gegaan met de geschillen. Dat zou betekenen dat er nu juist minder werkdruk zou moeten zijn ontstaan voor de rechters. Of is het gewoon zo dat even vaak geprocedeerd wordt tegen veel hoger tarief? Maar waar is die meeropbrengst van de griffierechten dan gebleven?' Volgens Tom A. Phijffer (Phijffer Advocaten in Amsterdam) 'lijkt de tijd voorbij te zijn dat het recht zijn belopen kan hebben. De tijd gaat met het recht op de loop. Ook ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat rechters in de rechtbank partijen de laatste tijd proberen te beïnvloeden de zaak te schikken. Hierbij wordt een nieuw middel ingezet: de vraag aan partijen op een bevolen schikkingscomparitie of zij van de rechter alvast willen horen wat deze voorlopig van de zaak denkt. Maar als de rechter beide partijen niet gelijkmatig evenveel kritiek geeft, is schikken niet meer mogelijk. Ik heb nu al een aantal maal meegemaakt dat een rechter zich zodanig had uitgesproken, en dat natuurlijk in bedekte termen omdat een rechter niet vooringenomen of partijdig mag zijn (of klinken), dat de wederpartij meende dat deze de zaak wel zou gaan winnen. Tja, dan valt er natuurlijk niets, of slechts heel onvoordelig, te schikken.'

(advertenties)

TOGA
atelier
S c h o u t

Kwaliteit met oog voor detail

www.toga-atelierschout.nl
info@toga-atelierschout.nl

Industrieweg 51
3044 AS Rotterdam
Tel.: 010 245 07 66
di t/m vr 9:00 - 17:30

TE KOOP AANGEBODEN

Juridische topsites over Faillissement en Restructuring

Juridische NL Domeinnamen en sites van absolute topklasse over de onderwerpen (dreigend) faillissement, reorganisaties, ondernemen in zwaar weer en het doorstarten van bedrijven. De sites hebben een topranking en zijn weinig concurrentiegevoelig. Unieke kans voor advocaten die zich online goed en blijvend willen profileren en onderscheiden.

Prijs is n.o.t.k.

Contact: e-mail; domeinnamensale@gmail.com

Taakstrafverbod is eenvoudig te omzeilen

Sinds art. 22b Sr begin vorig jaar werd ingevoerd kunnen taakstraffen niet meer worden opgelegd voor misdrijven waarop zes jaren of meer gevangenisstraf is gesteld én die een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer ten gevolge hebben gehad. Hoe gaan rechters hiermee om?

Foto: Evert Elzinga / ANP

Tekst: Philine America¹

Sinds de totstandkoming van het Nederlands Wetboek van Strafrecht (1886) komt de rechter een grote vrijheid toe bij de straftoemeting. In het huidige politieke klimaat is het vertrouwen in de rechterlijke macht niet meer vanzelfsprekend en wordt de beoordelingsvrijheid van de rechter aan banden gelegd. Zo ontstond op 14 oktober 2007 naar aanleiding van een aflevering van het VARA-programma *Zembla* maatschappelijke en politieke verontwaardiging over de toepassing van de taakstraf door de Nederlandse rechter. In het programma werd kritiek geuit op de situatie dat rechters in Nederland ook 'kale' taakstraffen (zonder gevangenisstraf) opleggen aan daders van ernstige delicten en dat het OM taakstraf-

fen eist tegen verdachten die al eerder een taakstraf opgelegd hebben gekregen.

Twee dagen na de uitzending werden Kamervragen gesteld, waarna toenmalig minister van Justitie Piet Hein Donner een onderzoek uitzette bij de Raad voor de Rechtspraak en het College van procureurs-generaal. Het onderzoeksrapport verscheen in 2008.² Hoewel de algemene conclusie van het onderzoek luidt dat officieren en rechters in het algemeen handelen conform het oogmerk van de wetgever ('geen taakstraffen voor ernstige delicten'³) en de Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging

voor Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten het wetsvoorstel overbodig vonden⁴, achtte de minister van Justitie maatregelen aangewezen. En zo werd op 3 januari 2012 art. 22b Sr ingevoerd.⁵

Artikel 22b Sr

Nu de wetswijziging ruim een jaar van kracht is, kan gekeken worden hoe rechters in de praktijk omgaan met dit taakstrafverbod. Past de rechter het strikt toe of maakt men (ruimhartig) gebruik van ontsnapingsmogelijkheden? Maar alvorens op deze vragen in te gaan, is het zaak het huidige art. 22b Sr diepgaander te bespreken. Lid 1 bepaalt in de eerste plaats dat een taakstraf niet kan worden opgelegd voor een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een

2 A. Klijn e.a., 'Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla-uitzending nader bekeken', Raad voor de Rechtspraak *Research Memoranda*, 2008, jaargang 4, nr. 1.

3 A. Klijn, e.a., 'Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla-uitzending nader bekeken', Raad voor de Rechtspraak *Research Memoranda*, 2008, jaargang 4, nr. 1, p. 7.

4 *Kamerstukken II* 2009/10, 32 169, nr. 3, p. 6.

5 *Stb.* 2012, 1.

1 Advocaat bij Van Bavel Advocaten in Amsterdam.

gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld én dat een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer ten gevolge heeft gehad. In de memorie van toelichting is te lezen dat deze criteria moeten voorkomen dat voor ernstige zeden- en geweldsmisdrijven een taakstraf wordt opgelegd.⁶ Het formele criterium (het wettelijke strafmaximum) wordt ingevuld door de straf die in de delictsomschrijving staat aangegeven. Strafverminderende omstandigheden zoals poging of deelneming zijn niet van invloed op het strafmaximum.⁷ Het materiële criterium (ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit) staat in het teken van de gevolgen die het gepleegde misdrijf heeft gehad. Bij zeden- en geweldsmisdrijven is in beginsel steeds sprake van een inbreuk op de lichamelijke integriteit. De *ernst* van de inbreuk op de lichamelijke integriteit is bepalend voor de mogelijkheid om een taakstraf op te leggen. In de memorie van toelichting is een aantal voorbeelden opgenomen die dienen ter verduidelijking van dit criterium. Zo is het opdringen van een tongzoen bijvoorbeeld te kwalificeren als verkrachting, terwijl er dan geen sprake is van een 'ernstige' inbreuk op de lichamelijke integriteit. Dit strafbare feit kan dus in principe met een taakstraf worden bestraft. Een verdachte die bij een vechtpartij zwaar lichamenlijk letsel heeft veroorzaakt, kan daarentegen niet enkel met een taakstraf worden bestraft.⁸ In veel gevallen zal niet direct duidelijk zijn of sprake is van een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer. In een dergelijk geval wordt aan de rechter overgelaten om te beoordelen of een taakstraf een passende straf is.⁹

Voorts bepaalt art. 22b, lid 1, sub b, Sr dat een taakstraf niet wordt opgelegd in geval van veroordeling voor een aantal specifieke delicten, zoals bijvoorbeeld wederspanning (art. 181 Sr), kinderpornografie (art. 240b Sr) en jeugdprostitutie (art. 248b Sr). In deze gevallen is het niet vereist dat tevens sprake is van een ernstige inbreuk op de

'De ervaring is dat het OM en de rechterlijke macht niet altijd acht slaan op het taakstrafverbod'

lichamelijke integriteit van het slachtoffer. Het bezit van één kinderpornografische afbeelding kan dus niet met (alleen) een taakstraf worden afgedaan.¹⁰

Volgens het tweede lid kan een veroordeelde ook geen taakstraf worden opgelegd indien de veroordeelde vijf jaren voorafgaand aan het door hem gepleegde misdrijf wegens een soortgelijk misdrijf een taakstraf is opgelegd en de veroordeelde deze taakstraf heeft verricht dan wel op grond van art. 22g Sr de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis is bevolen. Een beperking van de toepassing van de taakstraf voor een soortgelijk delict zou, volgens de memorie van toelichting, passend zijn, aangezien een eerdere taakstraf kennelijk geen gedragsverandering heeft bewerkstelligd.¹¹ Deze beperking geldt, gelet op de wettekst, niet indien er door de verdachte tijdens een nog lopende zaak wordt gerecideerd.¹²

In het derde lid is een uitzonderingsgrond opgenomen die bepaalt dat van de beperkingen in het eerste en tweede lid kan worden afgeweken indien naast de taakstraf een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel wordt opgelegd. De wetgever heeft bewust gekozen voor een combinatie met een onvoor-

waardelijke gevangenisstraf, gelet op het punitieve karakter van de onvoorwaardelijke gevangenisstraf.¹³ De wet bepaalt echter niets over de lengte, zodat een flinke taakstraf in combinatie met een korte symbolische onvoorwaardelijke gevangenisstraf dus mogelijk is.

Het taakstrafverbod in de praktijk

Actuele gegevens met betrekking tot de toepassing van art. 22b Sr ontbreken.¹⁴ De Raad voor de Rechtspraak heeft aangegeven vooralsnog geen aanleiding te zien zijn mening over het artikel, zoals geuit vóór de invoering, te herzien. De Raad voor de Rechtspraak is kort gezegd van mening dat het artikel een ernstige aantasting vormt van de rechterlijke straftoemingsvrijheid, terwijl hiervoor geen empirische noodzaak bestaat, met het gevolg dat de rechter in specifieke gevallen kan worden beperkt in het opleggen van passende sancties.¹⁵

Jan Moors, rechter bij de Rechtbank Amsterdam en lid van de woordvoerderspool, bevestigde het standpunt van de Raad voor de Rechtspraak tijdens een interview.¹⁶ Volgens Moors is er nog weinig ervaring met het taakstrafverbod bij ernstige zeden- en geweldszaken, nu art. 22b Sr slechts van toepassing is op strafbare feiten gepleegd na 3 januari 2012 en het vaak

13 In eerste instantie had de wetgever de bedoeling om in het derde lid ook de mogelijkheid open te laten een taakstraf op te leggen in combinatie met een voorwaardelijke gevangenisstraf. Nadat SP-fractieleden erop wezen dat een taakstraf in combinatie met een voorwaardelijke gevangenisstraf gezien kan worden als een kale taakstraf waarbij het punitieve karakter ontbreekt of nauwelijks aanwezig is, werd uiteindelijk het amendement van Van Toorenburg aangenomen als gevolg waarvan een taakstraf enkel kan worden opgelegd in combinatie met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf of vrijheidsbenemende maatregel. Zie *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 6, p. 10-11, nr. 7, p. 18, nr. 9 en nr. 12.

14 De heer Kroon van de Raad voor de Rechtspraak heeft aangegeven dat er, zo kort na de inwerking-treding, nog geen evaluatie van artikel 22b Sr heeft plaatsgevonden.

15 Telefoongesprek met de heer Kroon, adviseur/onderzoeker strafrecht van de Raad voor de Rechtspraak, d.d. 14 januari 2013.

16 Als lid van de woordvoerderspool heeft Moors in een telefonisch interview op 16 januari 2013, na overleg met een aantal collega's van die woordvoerderspool, de ervaringen van diverse rechters met betrekking tot het taakstrafverbod met mij gedeeld.

6 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 3, p. 8.

7 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 3, p. 8/9.

8 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 3, p. 9.

9 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 3, p. 9.

10 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 7, p. 16.

11 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 169, nr. 3, p. 5.

12 Taru Spronken wees eerder op het volgende (mischien minder chique) trucje voor de verdediging: het zo veel mogelijk rekken van zaken waarbij eerder een taakstraf is opgelegd voor een soortgelijk feit via appel en cassaties. Het taakstrafverbod uit lid 2 geldt immers alleen als de veroordeelde de eerder opgelegde taakstraf heeft verricht dan wel de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis is bevolen. Wanneer vervolgens het rechtsmiddel wordt ingetrokken, kunnen de openstaande taakstraffen worden uitgevoerd (Taru Spronken, 'Wetgevingsvuur en strategische verdediging', *DD 2012*, 30).

enige tijd duurt voordat dergelijke zaken worden aangebracht. Moors vermoedt echter dat rechters zich in deze zaken minder snel beperkt zullen voelen in hun straftoemingsvrijheid, omdat in dergelijke zaken een onvoorwaardelijke gevangenisstraf meer voor de hand ligt dan een taakstraf.

Mocht de rechter een taakstraf wel een passende sanctie vinden, dan biedt, volgens Moors, het derde lid van art. 22b Sr een mogelijkheid wanneer de verdachte in voorarrest heeft gezeten. Op grond van het derde lid kan de rechter immers een taakstraf opleggen in combinatie met een korte (symbolische) onvoorwaardelijke gevangenisstraf conform de tijd van het voorarrest. Ingevolge art. 27 Sr wordt de tijd doorgebracht in verzekering en in voorlopige hechtenis dan in mindering gebracht op de gevangenisstraf, waardoor de veroordeelde in de praktijk na de zitting slechts een taakstraf dient uit te voeren.¹⁷ Met name bij minder ernstige zaken, waarbij de verdachte niet in voorarrest heeft gezeten, wordt het taakstrafverbod wel als problematisch ervaren. Rechters hebben deze ervaring, aldus Moors, met name bij zaken die onder het tweede lid vallen. Bij soortgelijke recidive ten aanzien van een minder ernstig delict, wordt een taakstraf, mede gelet op de specifieke omstandigheden van het geval en de persoonlijke omstandigheden van de verdachte, als strafmodaliteit vaak passend geacht. Nu dat op grond van het tweede lid niet meer mogelijk is, dient de rechter in een dergelijk geval te kiezen tussen een onvoorwaardelijke gevangenisstraf of een lichtere straf dan

‘Voorop staat dat art. 22b Sr, zonder gebleken noodzaak, de rechterlijke beoordelingsvrijheid inperkt’

een taakstraf, zoals een geheel onvoorwaardelijke gevangenisstraf of een geldboete. Volgens Moors ligt het dan vaak voor de hand te kiezen voor een lichtere straf.¹⁸

Navraag binnen de strafrechtadvocatuur¹⁹ bevestigt het door Moors geschetste beeld. De ervaring is dat het OM en de rechterlijke macht niet altijd acht slaan op het taakstrafverbod. Het komt dus voor dat de rechter een taakstraf oplegt, terwijl dat naar de letter van de wet niet mogelijk is.

Parlementaire dadendrang

De wet biedt verschillende mogelijkheden om het taakstrafverbod te omzeilen. Hoewel de rechter deze mogelijkheden in de praktijk ook benut, staat voorop dat art. 22b Sr, zonder gebleken noodzaak, de rechterlijke beoordelingsvrijheid inperkt. Dit is kwalijk. Het vertrouwen dat de wetgever altijd heeft gehad in de rechtspraak lijkt tegenwoordig door de ‘dadendrang’ van het parlement aangetast te worden. Laten we hopen dat de minister de verleiding van verdere aantasting van de rechterlijke straftoemingsvrijheid, zoals het PVV-voorstel van 23 januari om het woord ‘ernstig’ in het eerste lid van art. 22 Sr te schrappen,²⁰ kan weerstaan.

¹⁷ Zo behandelde de Rechtbank ‘s-Gravenhage op 2 januari 2013 vier zaken tegen verdachten die tijdens de jaarwisseling werden aangehouden voor bedreiging of mishandeling. In één van deze zaken was de verdachte al eerder veroordeeld tot een taakstraf voor een soortgelijk misdrijf en heeft de rechter één dag gevangenisstraf en zestig uur werkstraf opgelegd. Niet gepubliceerd nieuwsbericht op <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Op-de-rol/Pages/Oudejaarsnacht-als-alle-andere-uitgaansnachten.aspx> en ‘Rechter vaart eigen koers’, *NJB* 11 januari 2013, p. 140.

¹⁸

¹⁹ Reacties op een oproep van 9 januari 2013 van de auteur aan onder anderen NVSA-leden om ervaringen met betrekking tot het taakstrafverbod te delen.

²⁰ *Kamerstukken II* 2012/13, nr. 2013Z01181, vragen Helder (PVV) aan de staatssecretaris van Veiligheid. En Justitie; ‘PW wil aanpassing wet na taakstrafje horrorklap’, *Telegraaf* 23 januari 2013.

Spraakherkenningswonder: SpeechMike Premium

Test alle Philips dicteerproducten nu 30 dagen gratis!

Topkwaliteit voor topjuristen

Start nu met werkplek dicteren in de moderne tijd, al dan niet met spraakherkenning. De innovatieve techniek zoals studiokwaliteitsmicrofoon, zelfreinigende laser-track-ball en bewegingssensor zorgen voor ultiem gebruikersgemak en topkwaliteit. Test deze nieuwe Philips SpeechMike Premium nu zelf. www.ateq.nl/juridisch

PHILIPS

Ateq International BV
Tel.: +31 40 235 00 77
Email: ab@ateq.nl

Politiek en rechtspraak

De mores zijn veranderd

Pakweg twintig jaar geleden haalden veel minder politici het in hun hoofd zich uit te laten over de rechtspraak. Kijk nu eens: Kamerleden geven net zo makkelijk hun mening over lopende zaken, als dat ze twitteren over een uitspraak. Waardoor komt dat? En moeten we ons zorgen maken?

Illustratie: Flos Vingerhoets

Tekst: Kim van Keken

Het jaar 2013 was slechts drie dagen Houd toen de landelijke politiek zich beklaagde over te lage straffen. De supersnelrechter, nét door diezelfde politiek geïnstalleerd, had drie mannen veroordeeld tot een werkstraf (tot zestig uur) wegens wangedrag tijdens de jaarwisseling. Het Openbaar Ministerie wilde hogere straffen en tekende hoger beroep aan.

Nog voordat de inkt van dat verzoek droog was, hadden politici hun mening klaar. De landelijke PVV sprak over 'belachelijk lage straffen die het oudjaars-tuig' had gekregen. Lokale afdelingen van de partij wilden dat 'alle raddraaiers' naast een celstraf ook een taakstraf kregen. Ze moesten de straten in Den Haag schoonvegen 'in een roze boevenpak'. De zaak was nog onder de rechter. Net als vele andere zaken. Tijdens de jaar-

wisseling had de politie 723 personen gearresteerd.

Heilige huisjes

Zolang de rechter zich nog niet heeft uitgesproken, zwijgt de politicus. Ook als het nog een hoger beroep betreft. Jarenlang waren dat de mores in politiek Den Haag. Maar aan de fundering van heilige huisjes kan worden gemorreld en dus is ook deze ongeschreven regel niet langer de stan-

daard. Sterker nog, tegenwoordig laten politici zich geregeld uit over rechterlijke uitspraken, ook als een zaak nog loopt. Een staatssecretaris die zegt dat de dood van een inbreker 'een beroepsrisico' is, nog voordat er een rechtszaak is, levert tegenwoordig alleen nog maar enkele opgetrokken wenkbrauwen op.

Hoe anders was dat in 2002 toen Ferry Hoogendijk, destijds Kamerlid voor de Lijst Pim Fortuyn, kritiek had op rechter Nol Vermolen in de strafzaak tegen Volkert van der G. Volgens de parlementariër kon de rechter, als oud-medewerker van VluchtelingenWerk en 'activist', niet onbevooroordeeld zijn. Juridisch Nederland sprak er schande van. De politiek, zo was de opvatting, hoorde zich niet met de rechterlijke macht te bemoeien.

Maar die opvatting is al heel lang niet meer de norm, stelt SP'er Jan de Wit. Hij werkt sinds 1995 in Den Haag, eerst als senator, de laatste vijftien jaar als lid van de Tweede Kamer met voornamelijk de portefeuille justitie. De voormalige sociaal advocaat uit Heerlen memoreert aan de tijd dat hij nog praktiseerde. Het was toen zelfs voor een advocaat ten strengste verboden met een zaak in het nieuws te komen. 'Je riskeerde een berisping van de Orde van Advocaten wanneer je als advocaat zelf de publiciteit opzocht.'

Bijna twintig jaar later zijn de tijden veranderd. 'Nu zie je iedereen op tv. Zelfs de advocaat van de verdachte van de moord op Marianne Vaatstra schuift aan bij *Pauw & Witteman*. Dáár wordt nu al de verdediging gevoerd.' De Wit twijfelt of de tv-optredens wel allemaal in het belang zijn van de cliënt. Maar buiten dat ziet hij een tendens die niet meer is te keren. 'Het punt is dat steeds meer zaken veel aandacht van de media krijgen. Er komen steeds meer media bij en zo veel dat je de discussie vaak niet meer links kán laten liggen tijdens het debat in de Kamer.'

Trias politica

Datzelfde concludeert Marc Hertogh, hoogleraar rechtssociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. 'Op tv, in de kranten en op Twitter: iedereen bemoeit zich met rechterlijke uitspraken en veel

'Op tv, in de kranten en op Twitter: iedereen bemoeit zich met rechterlijke uitspraken'

vaker dan pakweg twintig jaar geleden. Voor Kamerleden is het moeilijk om hun mond te houden als intussen iedereen het wel over die ene zaak heeft. Ze worden er vervolgens steeds weer op aangesproken tijdens spreekbeurten in zaaltjes in de provincie.'

Hertogh was in 2012 zogeheten Nieuwspoor-rapporteur. Elk jaar stelt het gelijknamige perscentrum in Den Haag een onderzoeker aan die op zoek gaat naar de relaties in en rondom de politiek. In die rol sprak de Groningse hoogleraar met politici en rechters, en hij volgde enkele debatten. In november presenteerde hij het boek *Scheidende machten – de relatiecrisis tussen politiek en rechtspraak*. 'Er zijn veel rechters', stelt hij, 'die steun verwachten uit de Kamer. Ze denken dat contract te hebben, de trias politica die ze dat vanzelfsprekende gezag geeft. Dat is wat naïef in deze tijd.'

De kritiek op bemoeizuchtige politici is vanuit de rechterlijke macht geregeld te horen. Op een congres zei president Geert Corstens van de Hoge Raad dat het 'de politiek geen pas geeft' als deze openlijk een mening geeft tijdens de behandeling van een zaak. Strafrechter Nol van de Ven van de rechtbank in Den Bosch zegt in de interviewbundel *Rechtspraak is mensenwerk* (van Michiel van Kleef en Suse van Kleef): 'Ik ben eigenlijk heel boos hoe het beeld van de rechtspraak en haar rechters de laatste jaren wordt verkwanseld. Dat vind ik echt vreselijk. Politici en zelfs ministers die uitspraken doen over lopende zaken en op oneigenlijke grond durven zeggen dat de

rechtspraak niet deugt. Dan vraag ik me echt af wat we in dit land aan het doen zijn.'

Traditie herleven

SP'er Jan de Wit heeft de mores van dichtbij zien veranderen en het schuift, benadrukt hij, niet alleen in het strafrecht – vooral ook in het vreemdelingenrecht wordt geregeld over individuele zaken gesproken. Dat gebeurt al sinds 1997, in de Paarse jaren, toen politiek Den Haag debatteerde over de illegale kleermaker Zekeriya Gümüş voordat de rechter uitspraak deed. De man, populair in de media en bij het grote publiek, moest uiteindelijk het land uit – terug naar Turkije – besloot de rechter. Later, in 2006 werd Taida Pasic, een Servisch-Kosovaaarse scholiere, door minister Rita Verdonk voor Vreemdelingenzaken (toen nog VVD) beschuldigd van 'misbruik van regels en mogelijke fraude' in een poging een verblijfsvergunning te krijgen. De rechter bepaalde later echter dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (die valt onder het departement) onzorgvuldig had gehandeld. Politici spreken steeds met elkaar af om niet over individuele zaken te spreken, maar ze doen het vervolgens wel – denk maar aan recente zaken als Sahar (2011, Afghaanse scholiere) en Mauro (2011, pleegjongen uit Angola).

Rechtspsycholoog Peter van Koppen ziet een traditie uit de negentiende eeuw herleven. 'De politiek bemoeit zich niet meer alleen maar met de hoofdlijnen, maar maakt zich ook druk over de fietspadverhoging bij Sappemeer. De krant is weer de standaard, alleen dan iets moderner. Een berichtje op internet levert meteen Kamervragen op.' Hij ziet niet echt een groot probleem. 'Zolang de rechter zich maar niet al te druk maakt over de opmerking van een politicus.' Over het voor de voeten lopen van een rechter: 'Ach, het OM roept toch ook in de media: we hebben de dader. Al voor het proces überhaupt is begonnen.'

Morrelen aan de rechtstaat

De standaarden verschuiven, en daardoor is het volgens De Wit niet te vermijden om als politicus soms toch in te gaan op een rechtszaak. 'Iets anders is of je iets over de strafmaat zegt.' Hij noemt de negen jaar celstraf die Willem Holleeder in december

2007 kreeg opgelegd van de rechtbank in Haarlem. De straf was volgens het vonnis (LJN: BCo703) één jaar lager doordat onder anderen oud-zaaksofficier en VVD-Kamerlid Fred Teeven (de huidige staatssecretaris) zich tijdens het proces uitsprak over de zaak in de media. De zogeheten 'trial by media'.

De afgelopen tien jaar stellen individuen van verschillende instituties geregeld dat er aan de rechtsstaat wordt gemorrelt. 'Elke kritiek afzonderlijk is niet gevaarlijk, maar de druppel holt de steen uit, niet door geweld, maar door gestaag te vallen,' zei minister Piet Hein Donner van Justitie (de huidige vicevoorzitter van de Raad van State) in juli 2003 tegen het *Nederlands Dagblad*. Krap tien jaar later, eind 2011, riep Erik van den Emster, voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, politici op tot reflectie en bezinning. 'Respect en onderling vertrouwen moeten nodig worden versterkt.' Jan Loorbach, landelijk deken van de Orde van Advocaten beklagde zich vorige maand nog op *BNR Nieuwsradio*: 'Politici moeten zich meer beheersen, niet bij elke spraakmakende zaak met nieuwe wetgeving komen.'

Bemoeien maar niet beïnvloeden

De politici zelf oordelen echter opvallend mild. Gerard Schouw, Kamerlid van D66, beschouwt de rechter als een vakman die de feiten en omstandigheden toetst. 'Die moet je dus niet voor de voeten lopen.' Of zoals VVD'er en voormalig advocaat Ard van der Steur het zegt: 'Je moet de rechtspraak niet

**'Geen politicus
zei een woord,
ondertussen
ging iedereen los.
Dat had anders
gemoeten'**

willen beïnvloeden tijdens het proces zelf. Maar Kamerleden moeten wel staan voor het eigen product: de wet. Als de wet niet werkt zoals die is bedoeld, moeten we die wet veranderen. Het is niet netjes om te proberen via de media de rechter in zijn oordeel te beïnvloeden.'

PvdA-Kamerlid (en oud-rechter) Jeroen Recourt vindt dat de politiek prudent met de rechtspraak omgaat. 'Zelden wordt kritiek geleverd op een rechtszaak die nog loopt. Althans, het is niet aan de orde van de dag.' Misschien is het allemaal wel een beetje te prudent, stelt hij. 'Neem de zaak-Wilders. Er was een advocaat, Bram Moszkowicz, die ongelooflijk mediageniek is, die vanaf het begin de zaak kon sturen en zo een monopolie kreeg over de beeldvorming. Geen politicus zei een woord, ondertussen ging iedereen los. Dat had anders gemoeten.'

Recourt vindt de regel dat de politiek zich niet mag bemoeien met de rechtspraak 'iets te spastisch' wordt toegepast in de praktijk. 'Je moet steeds blijven kijken naar de ratio. Natuurlijk, je wilt en je mag de rechter als politicus niet beïnvloeden. Maar nu is er geen enkele ruimte om elkaar te bekritisieren. Soms is wachten tot het eindoordeel van de Hoge Raad onzinnig.' Het is balanceren op een dun koord, geeft hij toe. 'Je mag daarbij nooit op de stoel van de rechter gaan zitten.'

De verhoudingen zijn de laatste jaren weliswaar verhard, concludeert de Groningse hoogleraar Hertogh, maar buiten de media om denken rechters en politici veel genuanceerder over elkaar. Er is sprake van een relatiecrisis, stelt hij, maar eerder tussen beiden (politiek en de rechtspraak) en de rest van de samenleving. 'De rechter wil regie, maar buiten de rechtszaal glipt het uit de vingers. Veel rechters zijn nog niet voorbereid op deze tijd, terwijl politici er steeds beter in zijn geworden om de beeldvorming zelf, al dan niet via Twitter, te beïnvloeden.' Politiek Den Haag is een snelkookpan waarbij partijen aan de achterban meteen moeten laten zien dat ze betrokken zijn. Er zal waarschijnlijk de komende tijd weinig te horen zijn van boze politici over de 'lage straffen' voor 'het oudjaarstuig'. Dat komt in januari 2014 weer aan de orde. Of zoals Hertogh stelt over de relatie tussen rechterlijke macht en politiek: 'De soep wordt niet zo heet gegeten als ze wordt opgediend.'

(advertenties)

AF's-H

ART & ANTIQUES FAIR
'S-HERTOGENBOSCH
SINCE 1967

7 T/M 14 APRIL 2013
AUTOTRON ROSMALEN
WWW.AFSL.NL

2013

Kunst
Antiek
Design

foto: Kaj ter Borgh / Stilleven vis, kaas & ham 2012

Advocaat op vakantie

Les Plages: Biarritz/Anglet (64)

Maison/piscine plage 1 km; 2 tot 8 personen
Modern licht huis met dependance; golf 200 m

Le Vin; Les Mazes, Cahuzac sur vere (81)

Maison maitre piscine: 2 tot 8 personen

Paris proche: Chavenay (78)

Maison jardin: 2 tot 5 personen

Parijs 20 m Versailles 10 m

Informatie: Marie-Claire Hoyng
mctarroux@hotmail.com

Breng fuserende bestuursrechters onder bij de Hoge Raad

De fusie van bestuursrechters die deze regering wil doorvoeren, klinkt critici van het huidige bestuursrechtelijke stelsel als muziek in de oren, maar roept ook vragen op.

Tekst: Roland Mans, bestuursrecht-advocaat bij De Clercq in Leiden

In het kielzog van het debat over de benoeming van Piet Hein Donner als vicepresident van de Raad van State nam De Tweede Kamer eind 2011 de motie van VVD-Kamerlid Joost Taverne aan waarin de regering werd verzocht de rechtsprekende tak van de Raad van State elders onder te brengen. Zal het er dankzij dit regeerakkoord van komen? Het regeerakkoord stelt dat het 'rechtsprekende gedeelte van de Raad van State wordt samengevoegd met de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het Bedrijfsleven'.

Eind jaren negentig strandde de herziening van de rechterlijke organisatie uiteindelijk bij de aanpak van de gefragmenteerde bestuursrechtspraak. Nederland bleef opgescheept met vier hoge bestuursrechters: de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, het College van Beroep voor het bedrijfsleven, de Centrale Raad van Beroep en de HR (in belastingzaken).

Niet alleen een lelijk systeem, maar ook fnuikend voor de rechtseenheid. De vier bestuursrechters bleken er geregeld een andere visie op dezelfde wetgeving op na te houden. Een probleem dat overigens de laatste tijd met toenemend succes werd ondervangen door regulier overleg tussen de bestuursrechters over principiële vraagstukken in een poging om de jurisprudentie zo veel mogelijk op één lijn te houden.

Per 1 januari 2013 is de Wet aanpassing bestuursprocesrecht in werking getreden. Deze wet voorziet onder meer in de instelling van een Grote Kamer, waarin

leden van de hoogste bestuursrechtelijke colleges (HR uitgezonderd) zitting hebben en waaraan belangrijke zaken kunnen worden voorgelegd. Er wordt straks dus niet alleen onderling afgestemd, maar zelfs gezamenlijk geoordeeld.

Toch roept de voorgestelde fusie de volgende vragen op. Wordt het nieuwe orgaan een volwaardig onderdeel van de reguliere, rechterlijke macht? Zo ja, hoe wordt het dan daarbij ingedeeld? En hoe zit het met de HR in belastingzaken?

De antwoorden op deze vragen zullen ongetwijfeld volgen als het regeerakkoord verder wordt uitgewerkt. Ook zal dat weer aanleiding geven tot de nodige juridische en politieke debatten, maar ik durf wel een voorschot te nemen op de uitkomst daarvan.

Het kan niet anders dan dat de nieuwe hoogste bestuursrechter straks een volwaardig onderdeel vormt van de reguliere rechterlijke macht. Voor zover u zich afvraagt of de huidige hoge bestuursrechters dat niet al zijn, is het antwoord: 'Nee, de Afdeling bestuursrechtspraak is dat niet.' Rechtstatelijk gezien is het onzuiver dat zo een belangrijke rechtsprekende instelling geen onderdeel is van de rechterlijke macht en het is goed om dat voor eens en voor altijd te veranderen.

De volgende vraag is dan: hoe moet de nieuwe bestuursrechter in die rechterlijke macht worden ingepast? Moet die onderdeel gaan uitmaken van de gerechtshoven of van de HR?

Het reguliere systeem is eenvoudig. Beroep bij de rechtbanken, hoger beroep bij de gerechtshoven en cassatie bij de HR. Van de rechtbank, in veel gevallen de bestuursrechter in eerste aanleg, naar de

HR zou een systeembreuk vormen. Voor zover het bestuursrecht beroep én hoger beroep kent, geldt nu evenzeer als voor de andere rechtsgebieden dat de zaak in hoger beroep gewoon wordt overgedaan. In cassatie gebeurt dat niet. De HR gaat immers uit van de feiten, zoals door een hof vastgesteld, en kijkt eigenlijk alleen of het recht juist is toegepast. Tegen deze achtergronden zullen sommigen dan ook bepleiten dat de nieuwe hoogste bestuursrechter onderdeel moet worden van de gerechtshoven.

Het bestuursrecht kent echter een significant aantal wetten waarin hoger beroep niet eens bestaat. Tegen een bestemmingsplan bijvoorbeeld kan alleen in eerste en enige aanleg bij de Afdeling bestuursrechtspraak worden geprocedeerd. Indeling bij de HR, voor zowel de gevallen waarin in eerste en enige aanleg wordt geprocedeerd als die waarin hoger beroep openstaat, zou benadrukken dat de rechtszoekende hoe dan ook op het eindpunt is beland van de nationale rechtsgang. In het reguliere systeem gaat immers van een gang naar een gerechtshof de suggestie uit dat daarna nog cassatie openstaat. Ten slotte pleit voor indeling bij de HR dat daarmee meteen de aansluiting tot stand komt met de hoogste belastingrechter hetgeen de rechtseenheid de laatste zet in de juiste richting geeft.

Kortom: breng de fuserende hoge bestuursrechters onder bij de nieuw te vormen sector bestuursrecht van de HR. Als op deze wijze uitvoering wordt gegeven aan het regeerakkoord ontstaat in het bestuursrechtelijk domein eindelijk een volwaardige rechterlijke organisatie, zonder losse eindjes.

Handboek Mediation

Dé kennisbron voor conflictmanagement

Nieuwe
actuele
editie

De 5e druk van het *Handboek Mediation* is er.

Als naslagwerk is het een van de meest volledige Nederlandstalige publicaties, met alle relevante en actuele onderwerpen over mediation. Bovendien is het *Handboek Mediation* verplichte literatuur voor de opleiding tot registermediator, en daarmee een must voor beginnende mediators.

Het *Handboek Mediation*, ook voor u!

- Voor beginnende en ervaren mediators.
- Na ruim 3,5 jaar weer een nieuwe actuele editie van het handboek.
- Met de laatste stand van de wetgeving, zoals o.a. de Europese Richtlijn.
- Inclusief online mediation.
- Inclusief mediation in strafzaken.
- Inclusief koppelingen naar o.a. verdiepende artikelen op www.handboek-mediation.nl.
- Verplichte literatuur voor de opleiding tot registermediator.

Samen met het *Zakboek voor de mediator*?

Combineer het *Handboek Mediation* met de nieuwe editie van het *Zakboek voor de mediator* (voorheen *Zakboek Mediation*).

- Antwoorden op al uw praktische vragen rond mediation.
- Inclusief laatste mediationontwikkelingen en -regelgeving.
- Handige checklisten.
- Praktische tips.
- Hét spoorboekje voor de beroepsuitoefening van de mediator.

Ook verkrijgbaar als handig combinatiepakket.

Meer informatie of bestellen:
www.handboek-mediation.nl of www.sdu.nl (070) 378 98 80

Getuigenbewijsaanbod: hoe zit het ook weer?

De basis van een bewijsaanbod mag algemeen geformuleerd worden, maar voorkom het reële risico dat de rechter het als te vaag aanmerkt.

Tekst: Dineke van Dal¹

Inleiding

Als een partij in een civiele procedure op de juiste manier aanbiedt om feiten te bewijzen door het horen van getuigen, mag de rechter ingevolge art. 166 lid 1 Rv daar niet aan voorbijgaan. In processtukken wordt in de regel één van de slot-alinea's gereserveerd voor een dergelijk bewijsaanbod. Aan de inhoud wordt lang niet altijd bijzondere aandacht besteed. Het komt nog steeds voor dat een partij (X) aldus formuleert: 'Mocht op X enige bewijslast rusten – quod non – dan biedt X aan al zijn stellingen door alle middelen rechtens, in het bijzonder door middel van getuigen, te bewijzen.'

Eis van specificatie

Hoewel niet is uitgesloten dat op basis van zo'n algemeen geformuleerd bewijsaanbod bewijslevering wordt toegestaan, bestaat er een reëel risico dat de rechter dit aanbod passeert. De omstandigheid dat in de processtukken feiten zijn gesteld die voor de beslissing van de zaak van doorslaggevende betekenis zouden kunnen zijn, staat daaraan niet in de weg. Een aanbod tot het leveren van bewijs door getuigen moet namelijk voldoende worden gespecificeerd. Het antwoord op de vraag of een bewijsaanbod hieraan voldoet, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Hierbij spelen onder meer: de wijze waarop het processuele debat zich heeft ontwikkeld en het stadium waarin de procedure zich bevindt (zie bijvoorbeeld HR 9 juli 2004, NJ 2005, 270, OZ Export Planten BV/Roozen Holland). Ter vermijding van risico's op dit punt is

het raadzaam in het bewijsaanbod de te bewijzen feiten concreet aan te duiden en de te horen getuigen expliciet te noemen, voor zover mogelijk met vermelding van functie. Uit de jurisprudentie blijkt dat rechtbank en hof nauwelijks heen kunnen om op concrete feiten toegesneden bewijsaanbiedingen, mits ter zake dienend en tijdig gedaan. Overigens gaat het vereiste van specificatie in de regel weer niet zo ver dat het bewijsaanbod ook moet aangeven wat de getuigen zouden kunnen verklaren.

Hoger beroep

In hoger beroep kunnen aan het bewijsaanbod strengere eisen worden gesteld dan in eerste aanleg. De HR heeft in het hiervoor genoemde arrest over het bewijsaanbod het volgende overwogen (r.o. 3.6): '(...) In hoger beroep zal van een partij die bewijs door getuigen aanbiedt, in beginsel mogen worden verwacht dat zij voldoende concreet aangeeft op welke van haar stellingen dit bewijsaanbod betrekking heeft en, voor zover mogelijk, wie daarover een verklaring zouden kunnen afleggen (...). Indien reeds getuigen zijn gehoord of schriftelijke verklaringen van getuigen zijn overgelegd, zal de eis dat het bewijsaanbod voldoende specifiek en ter zake dienend moet zijn, kunnen meebrengen dat nader wordt aangegeven in hoeverre de getuigen meer of anders kunnen verklaren dan zij al hebben gedaan.' Omdat de appelrechter meer ruimte heeft om aan een bewijsaanbod voorbij te gaan, is het zeker in hoger beroep van belang te bedenken welke stellingen tot bewijslevering aanleiding kunnen geven en de bewijsaanbiedingen ook daarop in te richten.

Tegenbewijs

Indien een partij tot bewijslevering door middel van getuigen is toegelaten, staat op grond van art. 168 Rv voor de wederpartij van rechtswege contra-enquête open. Daarvoor is niet vereist dat de wederpartij een bewijsaanbod heeft gedaan. In alle overige gevallen van tegenbewijs (denk met name aan het bewijs tegen een rechterlijk of een wettelijk vermoeden) is wel een bewijsaanbod nodig. Daarbij moet worden opgemerkt dat een aanbod tot het leveren van tegenbewijs door getuigen in beginsel niet, ook niet in hoger beroep, gespecificeerd hoeft te worden. Op deze hoofdregel bestaan – uiteraard – uitzonderingen. Als het aanbod gericht is op het leveren van aanvullend tegenbewijs, nadat in eerste aanleg al in het kader van door een partij te leveren tegenbewijs getuigen zijn gehoord, dan mag worden verlangd dat het bewijsaanbod nader wordt toegelicht, bijvoorbeeld door te specificeren dat en waarom (bepaalde) getuigen (opnieuw) moeten worden gehoord (bijvoorbeeld HR 12 september 2003, NJ 2005, 268 T. Import-Export BV/Nationale Nederlanden Schadeverzekering NV).

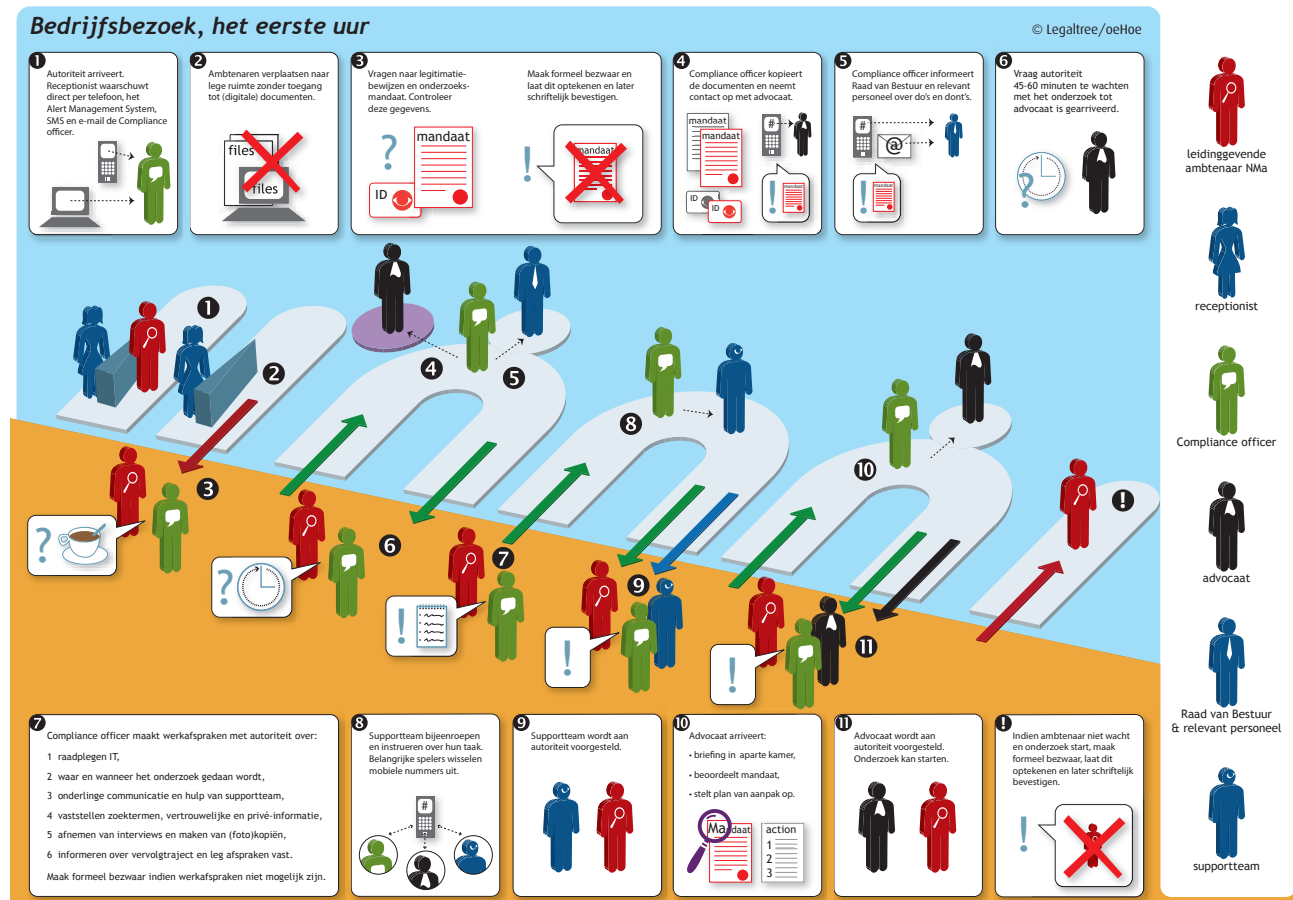
Voorkom vaagheid

De slotsom is dat het aanbeveling verdient om, zeker in hoger beroep maar ook in eerste aanleg en ook als het gaat om aanvullend tegenbewijs, aandacht te schenken aan de inhoud van een aanbod tot het leveren van bewijs door getuigen. Voorkomen moet worden dat een getuigenbewijsaanbod als te vaag wordt aangemerkt en dat daarom niet aan bewijslevering van ter zake mogelijk relevante stellingen wordt toegekomen.

¹ Kennismanager bij Van Iersel Luchtman N.V. in Den Bosch.

Pleiten met infographics

Tekst en woorden zijn bij uitstek de wapens van de advocaat. Maar waarom zou je je daar tot beperken als de rest van de wereld steeds meer visueel ingesteld raakt?

Illustratie: Maaike Wijnands

Tekst: Mark Maathuis

In kranten en tijdschriften zijn ze al nauwelijks meer weg te denken en ook daarbuiten lijkt de opmars niet te stuiten. De vraag is dus niet of, maar wanneer het gebruik van infographics binnen de advocatuur een vlucht gaat nemen, aldus Maaike Wijnands. Na bijna twee decennia haar eigen communicatieadviesbureau gerund te hebben, richtte zij oehoe Infographics & Illustraties op. Infographics – of informatieve illustraties – zijn er in vele smaken: kaarten, grafieken, stroomschema's, tijdslijnen. Ze kunnen op papier worden gepresenteerd, maar wie anno nu indruk wil maken, gebruikt high-tech opties zoals interactieve PowerPoints, flash-animaties of video's. 'Maar je kunt

ook twee contracten op een groot scherm naast elkaar leggen en dan de betwiste passages highlighten en vergelijken,' aldus Wijnands.

Nadat ze in de media allerlei verhalen las over 'gerechtelijke dwalingen, bewijsproblematiek en natuurlijk de werkdruk,' besloot ze haar pijlen te richten op de juridische wereld en met name de advocatuur. Want dat juist een beroepsgroep die zo dol is op tekst gebaat is bij visuele ondersteuning, dat staat vast. 'Beeld blijft gewoon beter hangen in je hoofd en dat kan tijdens een zitting doorslaggevend zijn. Kijk bijvoorbeeld naar de vastgoedfraude. Dat was zo'n complexe zaak met verschillende panden die regelmatig binnen een korte periode van eigenaar wisselden. Op schrift wordt dat al snel een aantal data. Maak je

een tijdlijn van alle transacties, dan zie je zo een concentratie van afspraken en kan je concluderen dat het niet incidenteel is. Beslissingen worden toch vaak genomen binnen dat soort nuances.'

Dat kan Jan-Koen Sluijs beamen. De specialist op het gebied van mededinging, marktordening en staatssteun (Legaltree in Den Haag) liet via oehoe eens vragen van deskundigen beantwoorden. 'Zij vier plaatjes en ik negen pagina's tekst terwijl de wederpartij met een dikke multomap kwam aanzetten. Dat de beslissing uitviel in het voordeel van mijn cliënt zou dus best met deze wijze van presenteren te maken kunnen hebben gehad.' Maar dat is niet het enige voordeel, aldus Sluijs. 'Cliënten zijn enthousiast en ik zie het als een service naar de gerechten.

Ondanks de toenemende populariteit ziet Wijnands nog steeds 'een zekere terughoudendheid,' zegt ze. 'De angst voor simplificatie is groot. Dan hoor ik al snel: "We zijn geen Dick Bruna." Maar die angst is niet terecht, het is zelfs een beetje naïef om zo te denken. Wat belangrijk is om te beseffen, is dat het geen vervanging van tekst is, maar een ondersteuning. Je simplificeert niet, je abstraheert.' Sluijs herkent de kritiek, 'zelfs van collega's, maar daar moeten ze vooral mee doorgaan. Ik zie je wel over tien jaar, denk ik dan.' Want zich vinden in de kritiek, dat doet hij niet. 'We hadden eens voor een bezwaarprocedure bij de NMA een graphic laten maken en daar had de tegenpartij niet op gerekend. Maar tijdens de zitting zaten zowel de advocaten van de wederpartij als de beklaagden erover te praten. Het wordt dus wel serieus genomen en ik denk dat het zelfs onvermijdelijk wordt om zo te werken. Bij Europese gerechten bijvoorbeeld mag je maximaal vijftig pagina's beroepschrift inleveren. Maar voor mededingingsadvocaten zijn stukken van meer dan vijftig bladzijden eerder regel dan uitzondering. Dan zijn infographics uitermate handig. Als in Nederland paal en perk gesteld wordt aan hoe lang je van stof mag zijn, dan zal dit zeker een vlucht gaan nemen.'

Pingpongen

Om van een rij dossiers of meters multimap tot een infographic komen, kost haar ongeveer een week en de opdrachtgever zo'n 1500 euro, zegt Wijnands. 'Ik begin met een intakegesprek om de behoefte te inventariseren. Vervolgens ben ik veel tijd kwijt met inlezen en het begrijpen van de zaak. Dan ga ik bepalen wat voor soort infographic het moet worden: een stroomschema, een tijdlijn, een stappenplan. Uiteindelijk maak ik van de essentie een vertaling in beeld, die dan over en weer bekeken en becommentarieerd wordt.' Een proces dat makkelijker klinkt dan het is, benadrukt Sluijs. 'Bepalen of en waar infographics het best in te zetten zijn, dat doen we niet even. Ik stuur – natuurlijk met goedkeuring van de cliënt – Maaiké vertrouwelijke stukken en dan pingpongen we wat op en neer. En het leuke is, dat scherpt ook mijn geest. Dat tegenlezen is weliswaar een bijeffect, maar erg nuttig.'

Column Moedige gesprekken

Dolph Stuyling de Lange

Een beetje advocaat is niet bang voor confrontatie: voor de procederende advocaat is confrontatie zelfs een elementair onderdeel van zijn werk. Je moet als advocaat niet terugschrikken van heldere, assertieve en soms pijnlijke stellingen. Ook de tuchtrechter onderkent dat en laat veel toe, zolang het maar niet 'nodeloos grievend' is.

Een interessant fenomeen is echter dat die heldere communicatie veelal buiten de kantoordeuren eindigt. Binnen het kantoor en binnen de maatschap is er vaak veel wolligheid en mist in de communicatie.

De Ierse dichter en management goeroe David Whyte, bepleit om 'courageous conversations' te voeren. Kort gezegd komt dat erop neer dat je in gesprek met een ander de onderwerpen aan de orde laat komen waar het werkelijk om gaat – en dat je dan duidelijk uitspreekt wat jij daarvan vindt. De argeloze toeschouwer zou denken: dat is een open deur. Natuurlijk bespreek je de echte issues en geef je daarover je mening helder weer. Maar in de praktijk blijkt dat meestal niet zo te werken.

Een voorbeeld van dat ontbreken van moedige gesprekken is het onbenoemd laten van kritiek en irritaties in de beoordelingen van secretaresses door de advocaat voor wie ze werken. Vaak hebben de advocaten in kwestie flinke klachten: op het werktempo, op de hoeveelheid privémails, op de taalbeheersing et cetera. En vaak klagen ze daarover ook tegen collega's en de chef de bureau of de HR-afdeling. Maar als ze dan eindelijk een

platform krijgen om de klachten aan de orde te stellen, komen er slechts vage verwijzingen naast veel complimenten. Personeelsfunctionarissen wijzen er vaak op dat ze op die manier nooit een 'dossier' kunnen vormen op basis waarvan ze actie kunnen nemen. Maar de advocaten zijn veel te bang dat duidelijke communicatie tot een makkende secretaresse zal leiden en kiezen voor een kortetermijnoplossing.

Ook disfunctionerende medewerkers krijgen vaak vage, of zelfs helemaal geen feedback. En zijn dan ook – terecht – verbaasd en verontwaardigd als ze dan na jaren horen dat ze geen partner kunnen worden. Binnen de maatschap is het veelal niet veel beter: liever zwijgen partners bij besluitvorming om later de uitvoering van besluiten te saboteren, dan om een 'echt' gesprek te voeren. Of men kiest de weg van het lobbyen in de wandelgangen en achterkamertjes.

De achtergrond is meestal angst: angst om niet aardig gevonden te worden, angst voor represailles. Maar ook hier is angst een slechte raadgever: op de langere termijn schiet je daarmee in je eigen voet. De sfeer verslechtert, het vertrouwen taant, de kwaliteit lijdt eronder.

De oplossing is eenvoudig: maak hiervan een thema in een vergadering of een heidag, spreek met elkaar af dat men over en weer helderheid accepteert en op prijs stelt en zorg dat het bestuur en/of de partners het goede voorbeeld geven. En bespreek bij beoordelingen of men zich er in de praktijk ook aan houdt. Uiteindelijk is dat voor iedereen zeer te prefereren.

medisch en tandheelkundig advies

Medisch en tandheelkundig inhoudelijk bent u doorgaans op anderen aangewezen.

Het is geruststellend te weten waar u voor duidelijk en transparant advies terecht kunt.

lechnerconsult
medische advisering

Schiekade 45B
3032 AX Rotterdam
telefoon: 010 4762870
fax: 010 4772075
e-mail: info@lechnerconsult.nl

Lechnerconsult maakt schade inzichtelijk.

Bel naar 010 4762870 en vraag naar Coen Hoogenkamp voor een vrijblijvende kennismaking.

Meer informatie vindt u op www.lechnerconsult.nl.

de specialist in gezondheidsschade

OPLEIDINGEN / LEGAL TRAINING

Profiteer nu van 10% cursuskorting !

Als advocaat vindt u bij PVU Opleidingen een ruim cursusaanbod, dat naadloos aansluit bij uw opleidingsbehoefte. Alle cursussen organiseren wij in samenwerking met gerenommeerde docenten en erkende opleidingsinstituten.

De cursussen van PVU Opleidingen vinden plaats in onze eigen cursusruimte in Etten-Leur en starten meestal om 16.00 uur, zodat u overdag voldoende tijd heeft voor uw cliënten.

Uit ons cursusaanbod:

- 14 maart : clausules in contracten
- 16 mei : actualiteiten ondernemingsrecht
- 19 september : actualiteiten insolventierecht
- 24 oktober : echtscheiding en gezag
- 14 november : bewijsbeslag

Uitgebreide informatie en het volledige cursus-programma vindt u op onze website: www.pvu-opleidingen.nl/korting

Zoekt

Advocaat/Advocaten met een eigen praktijk

Op huurbasis en/of op basis van kostendeling

Het kantoor is gevestigd in een monumentaal pand, vlakbij verschillende uitvalswegen en daardoor zeer goed bereikbaar. Alle voorzieningen zijn aanwezig.

Wij onderscheiden ons door een inspirerende collegiale werksfeer, moderne werkwijze, bevoegdheid voor het vak, servicegerichtheid naar de cliënten, kwaliteit en kostenbeheersing.

Interesse om jouw/jullie eigen praktijk bij ons verder voort te zetten en te ontwikkelen en een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling en expertise van ons kantoor, neem dan contact op met:

@Jure Advocaten
Mr. J.P. Snoek
Wilhelminapark 30A, 3581 NH Utrecht
Tel. 030-2380799
E-mail: p.snoek@jureadvocaten.nl
Website: www.jureadvocaten.nl

Het spreekt voor zich dat reacties volstrekt vertrouwelijk worden behandeld.

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Naar ander kantoor

Acker, mw. mr. L.C.P.M. van: Hameleers Van den Boomen Stevens Advocaten te Roermond
Adriaenssen, mw. mr. A.T.C.: Brabantse Meesters te Eindhoven
Aksözek, mr. A.: Advocatenkantoor Janssen Wassenaar te Wassenaar
Altena, mr. F.J.C. van: AKD te Amsterdam
Berenschot, mw. mr. W.: Preuillh Vidonne Croizat Huguenin & Associés te Lyon
Bethe, mw. mr. J.N.: La Gro Advocaten te Alphen a/d Rijn
Bijl, mw. mr. I.E. van der: Tanger Advocaten N.V. te Haarlem
Bieshaar, mw. mr. W.C.: Bouwman Van Dommelen Advocaten te Werkendam
Blom, mw. mr. B.: LAW Advocaten te Amsterdam
Boekhoff, mr. R.: Bres advocaten te Soest
Brinkhuis, mw. mr. W.: Nobus Advocaten te Terneuzen
Braakenburg, mr. D.J.R.M.: Hill & Ross te Amsterdam
Brölmann, mr. J.M.: Greenberg Traurig, LLP te Amsterdam
Brom, mw. mr. A.J.A.M.: Advocatuur Midden Nederland te Veenendaal
Bulthuis, mr. E.J.L.: Rohe Advocaten te Amsterdam
Dautzenberg-Dieteren, mw. mr. B.H.G.: Leliveld Advocaten te Maastricht

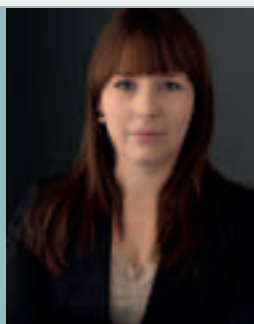
Dijkstra-Schellekens, mw. mr. A.: Van Delft Advocaten N.V. te Den Haag
Dooren-Korenstra, mw. mr. A.W.: Stam Reitsma Advocaten te Vught
Drenth, mr. J.F. van: Putters Advocatuur te Gorinchem
Franssen, mr. J.G.J.E.: Kalff Katz advocaten te Amsterdam
Gerards, mw. mr. R.A.M.: Hoboken advocaten te Rotterdam
Gerrits, mw. mr. I.C.W.M.: Goorts & Coppens Advocaten
Goppel, mr. J.R.: Goppel & Lubbers advocaten te Haarlem
Grave-Verkerk, mw. mr. D.G.M.: De Grave De Mönnink Spliet Advocaten te Amsterdam
Gielen-Trines, mw. mr. C.J.M.: Ambags Advocaten te Eindhoven
Hart, mw. mr. K. ter: Backx & Ripmeester Verzekeringsadvocaten B.V. te Rotterdam
Hartman, mr. R.H.G.: Legal Experience Advocaten N.V. te Amsterdam
Hageman, mr. R.H.P.: Ploum Lodder Princen te Rotterdam
Heybroek, mr. F.: Mengelberg Prillewitz Planten Advocaten te Bussum
Hofkes, R.N.F. mr.: West Advocaten te Bussum
Horsting, mr. F.G.: Six Advocaten te Amsterdam
Houweninge Graftdijk, mw. mr. E. van: Van Iersel Luchtman N.V. te Uden

Israelyan, mw. mr. Z.: NautaDutilh N.V. te Rotterdam
Kabel, mr. L.P.: Keizers Advocaten te Eindhoven
Kilian, mr. J.N.A.: Holla Advocaten te Eindhoven
Kleijn-Coumans, mw. mr. M.H.T.: Dijkstra Voermans Advocatuur & Notariaat te Utrecht
Kodrzycki, mr. T.J.: Böhler te Amsterdam
Konings, mr. K.: ZENN te Groningen
Lousberg, mw. mr. M.M.P.M.: Korver & van Essen advocaten | lawyers te Amsterdam
Martens, mw. mr. E.K.G.M.: GH Advocaten te Boxmeer
Meer, mw. mr. M.G.H. van der: Rutgers Posch Visse Endedijk te Amsterdam
Melis, mw. mr. E.M.C.: De Voort Advocaten | Mediators te Tilburg
Meeus, mw. mr. E.J.A.M.: CORP. Advocaten te Amsterdam
Molenaar, mr. J.G.: Molenaar | Marks Legal and Finance te Amsterdam
Mönnink, mw. mr. T. de: De Grave De Mönnink Spliet Advocaten te Amsterdam
Mul, mw. mr. A.J.: LPL Advocaten te Winterswijk
Mulders, mw. mr. L.A.: HNS advocaten te Purmerend
Ngo, mw. mr. T.M.P.: Van de Wouw advocaten mediators B.V. te Den Bosch
Nuijten, mw. mr. A.J.C.: Baumgardt & Brökling Advocaten te Barenrecht

Obbink, mr. J.P.C.: Lanen & Standhardt te Utrecht
Polle, mr. R.J.: Keizerhof Advocaten te Amsterdam
Putt, mr. P.J.: van der: Fier Advocaten te Amsterdam
Renssen, mr. K.: Westendorp & Looman Advocaten te Den Haag
Rijser, mw. mr. M.: Aalmoes Advocaten te Amsterdam
Roest, mr. J.A.G.: Holland van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP te Eindhoven
Rotgans, mw. mr. M.: Hendrickx Vlieland Van der Graaf advocaten te Utrecht
Roozeboom, mw. mr. A.W.M.: Hoboken Advocaten te Rotterdam
Schelvis, mr. R.P.G.: Holla Advocaten te Eindhoven
Schabos, mw. mr. F.: Vocarius te Den Bosch
Swieten, mr. G.H. van: HIL International Lawyers & Advisers
Tichelaar, mr. S.G.: Straatman Koster Advocaten te Rotterdam
Timmerman, mr. D.: Houtzager Strijker te Zeist
Timmermans, mr. M.A.M.: Van Koutrik c.s. te Amsterdam
Tol, mw. mr. J.H. van der: van der Woude De Graaf Advocaten te Amsterdam
Tsirir, mr. G.A.: Steins Bisscop & Schepel B.V. te Den Haag

Op eigen benen

Met haar kersverse eenmanszaak richt **Kim Troeijen** bedrijfsjuridisch advies in Bostel zich voornamelijk op ondernemingsrecht, arbeidsrecht en verbintenissenrecht voor het mkb. 'Ondernemers zijn toe aan praktisch, betaalbaar en transparant advies. Daarom hanteer ik vaste prijzen en ben ik eerlijk: als iets vanuit juridisch oogpunt niet haalbaar is, geef ik dat aan. En een advies moet geen langdradig document zijn, maar de klant verder helpen. Zelfstandig werken is een spannende stap, maar ik kom uit een echt ondernemersgezin. Dat heb ik dus met de paplepel ingegoten gekregen.'

Terug naar Brabant

Sinds 1 februari werkt **Phuong Ngo** bij Van de Wouw advocaten in Den Bosch, waar ze zich bezighoudt met arbeidsrecht en ondernemingsrecht. 'Ik ben in Nijmegen opgegroeid en heb gestudeerd in Tilburg. Ik liet het Brabantse achter mij toen ik in de regio Arnhem/Nijmegen ging werken. Nu ben ik weer terug in mijn "oude" omgeving. Bij een modern, professioneel en commercieel advocatenkantoor bovendien, waar de focus ligt op de commerciële belangen van ondernemingen. Ik heb gemerkt dat ik vooral opbloeit wanneer ik voor werkgevers en ondernemingen optreed.'

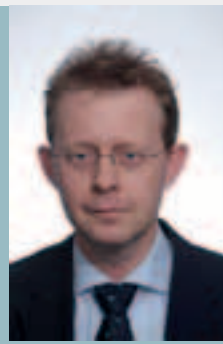
Collega's en vrienden

Advocaat-stagiaire **Sara Israelyan** begon eind 2011 bij het Rotterdamse kantoor van NautaDutilh om aan het nieuwe opleidingsprogramma NDinstitute deel te nemen. 'In zes maanden tijd leren we daar de kneepjes van het vak en behandelen we eigen rechtsbijstandszaken om proceservaring op te doen.' Nu is ze werkzaam binnen de praktijkgroep Banking & Finance, dat grote (inter)nationale transacties begeleidt. 'Dat betekent hard werken, maar er is ook ruimte voor ontspanning. Onlangs zijn we met de afdeling gaan skiën in Oostenrijk. Collega's worden zo echte vrienden, die elkaar regelmatig buiten het werk zien.'

Nichekantoor in Brussel

Mededingingsadvocaat **Marco Slotboom** verruilde het grote Simmons & Simmons onlangs voor het Brusselse VVGB, waar hij partner is. 'Een goede locatie, want Brussel is toch de motor van het Europese en Nederlandse mededingingsrecht en economisch orderingsrecht. Net als bij mijn vorige kantoor, waar ik ruim twintig jaar werkte, richt ik me op die gebieden. Omdat VVGB een nichekantoor is, heb ik een grotere invloed op het reilen en zeilen van het kantoor dan voorheen. Dat is inspirerend. Net als het werken met mijn nieuwe kantoorgenoten, van wie ik sommigen al jaren ken.'

Vielvoe, mr. D.C.M.H. : Holla Advocaten te Eindhoven
Vermijn, mw. mr. M.M.A.: Bres advocaten te Soest
Vorst, mr. M.H. : Jones Day te Amsterdam
Vos, mw. mr. M.S.: Van Gelderen Arbeidsrechtadvocaten te Utrecht
Weerden, mr. L.M.M. van der : Akzo Nobel NV te Amsterdam
Wiel, mw. mr. K.J.T.M. van de: Legal Experience Advocaten N.V. te Den Bosch
Wong, mr. R.M.: Donahue & Partners LLP te New York
Wortel, mw. mr. S.: Boumanjal & Vingerling Advocaten te Utrecht

Naar nieuw(e) kantoor of associatie

Advocatenkantoor van Ommeren (mr. R.G.J. van Ommeren te Amsterdam)
Advocatenkantoor de Ruijter (mr. M. de Ruijter te Maastricht)
Advocatenkantoor Verhoeven (mr. H.J.J. Verhoeven te Tilburg)
Arena Advocaten (mr. W.E. Mooijen te Utrecht)
Berk Advocatuur (mr. A. Kotan te Amsterdam)
Brouwer Zobuoglu Advocaten & Mediators (mw. mr. F.R. Brouwer en mw. mr. H. Zobuoglu te Amsterdam)
Budgetadvocatuur Zeist (mw. mr. M.N. Morren te Zeist)
De Grave De Mönnink Spliet Advocaten (mw. mr. B.A. Spliet te Amsterdam)
Deterink Advocaten en Notarissen (mr. E.J. Osnabrugge te Amsterdam)
Engels Advocatenkantoor (mw. mr. C.P.M. te Engels te Heerhugowaard)
EPB-law (mw. mr. M.J.C.M. van der Poel te Amsterdam)
FG Lawyers (mr. G.P. Gerretsen te Amsterdam)
Franssen Advocatuur (mr. E. Franssen te Huizen)
INSIGIT LEGAL (mr. drs. D.J. van den Bosch en mr. J.E. Braak te Bilthoven)
JanssensTerhorst Advocaten & Mediators (mw. mr. S.C. van Janssens - Drooge en mw. mr. M.G.H. Terhorst te Weert)
J.J.C. Engels Advocatenkantoor (mw. mr. J.J.C. Engels te Heerhugowaard)
Kim Troeijen bedrijfsjuridisch advies (mw. mr. K.H.A. Troeijen te Boxtel)
Kuijpers & Nillesen Advocaten (mr. M. van Dam, mr. T.P. van Dijken, mr. R.C. Honig, mr. J.M. Keizer en mr. J-H.L.C.M. Kuijpers te Amsterdam)
MANZ Legal (mr. T. Bogers en mr. A. Alan te Utrecht)
MDW Advocatuur B.V. (mw. mr. M.Y.C.L. de Wit te Rotterdam)
Mr. Chr. W.L. Veen (mr. Chr. W.L. Veen te Rotterdam)
Oxon (mr. P.J.H.M. van Osch te Hilversum)
Poortinga (mr. J.W. Poortinga te Noordhorn)
Rempport Urban Advocatuur & Mediation (mw. mr. R.A. Rempport Urban te Bergen op Zoom)
RP Advocatuur (mr. R. Pril te Enschede)
Rutgers Posch Visé Endedijk (mr. M.M. van den Broek, mr. G.C. Endedijk, mw. mr. N.C. Haase, mw. mr. M.C. van der Kamp, mr. M.G.H. van der Meer, mr. T.L.C.W. Noordoven, mr. L.J. Posch, mr. D.J. Rutgers, mr. H.J. Schimmel, mr. M.P. Vink en mr. S.W.A.M. Visé te Amsterdam)
SABIC Europe B.V. (mr. J. Theeven te Sittard)
VVGB Advocaten / advocats (mr. M.M. Slotboom te Brussel)
Walls Advocaten (mr. drs. J.M. Walls en mw. mr. S. Zwiers, mw. mr. H.E. Visscher te Prinsenbeek)

Wessels & Van Pelt Advocaten (mw. mr. J.M.C. Wessels en mr. E.J. van Pelt te Zwijndrecht)

Overleden

Landen, mr. D. van der Amsterdam 04-01-2013
Stempvoort, mr. J.P.van Groningen 26-11-2012

Uit de praktijk

Apeldoorn, mr. S.C.J. Venlo 01-02-2013
Bakas, mw. mr. C.F. Rotterdam 30-01-2013
Beelaerts van Blokland, mw. mr. drs. Rotterdam 06-02-2013
Bennink, mr. R. Enschede 30-01-2013
Boer- Wagenvoort, mw. mr. C.E.A. de Amsterdam 01-02-2013
Chao, mw. mr. I.C. Amsterdam 01-02-2013
Daemen, mw. mr. C.E.A. Amsterdam 01-02-2013
Dijk, mr. H.M.M. van Amsterdam 25-01-2013
Gaal, mw. mr. E.A.M. Tiel 01-02-2013
Gribling, mw. mr. D.M.S. Amsterdam 01-02-2013
Haagmans, mw. mr. E.M.G. Heerlen 01-02-2013
Hattum, mr. M.J.N.M. Amsterdam 16-01-2013
Hees, mr F.G. van Amsterdam 31-12-2012
Herfst, mw. mr. A.V. Naaldwijk 30-01-2013
Heuvel, mr. M.W.H. van den Amsterdam 01-02-2013
Hoeven, P. van der Amsterdam 10-01-2013
Hollander, mr. P.S. den Amsterdam 28-01-2013
Horst, mr. P.D. van der Amsterdam 01-02-2013
Jegerings, mr. J.M.J.E. Eindhoven 01-02-2013
Keulen, mw. mr. J.J.E. Heerlen 05-02-2013
Klootwijk, mw. mr. H.G. Rotterdam 06-02-2013
Koh, mw. mr. E. Amsterdam 31-01-2013
Kramer, mr. G. Amsterdam 01-02-2013
Kruit, mw. mr. A.L. Den Haag 01-02-2013
Krukzenier, mw. mr. E.M. Rotterdam 01-02-2013
Letter, mw. mr. M.J.C.M. de Eindhoven 01-02-2013
Liebau, mw. mr. K.J.S.P.M. Geldrop 05-02-2013
Nijveld, mw. mr. O.S. Den Haag 01-02-2013
Paulus, mw. mr. M.H. Amsterdam 31-01-2013
Pereira, mw. mr. M.A.J. Amsterdam 14-01-2013
Post, mr. R.A.H. Breda 15-01-2013
Ruiter, mr. H. Amsterdam 01-02-2013
Ruiter, mr. F. de Amsterdam 01-02-2013
Ruth, mr. J.J.J.M. van Eindhoven 15-12-2012
Schoonenberg, mr. M.J.C.M. Amsterdam 21-01-2013
Schoormans- Slob, mw. mr. A. Rotterdam 04-02-2013
Sie, mw. mr. A. Utrecht 01-02-2013
Smit, mw. mr. M. Amsterdam 01-02-2013
Strohm, mr. B.C. Apeldoorn 31-01-2013
Talens, mw. mr. M. Heerenveen 16-01-2013
Trip, mw. mr. M.J.E. Amsterdam 01-02-2013
Veen, mr. K.A. van Rotterdam 01-02-2013
Wagenaar, mw. mr. S.J. Amsterdam 01-02-2013
Wiercx, mr. J.J.A. Amsterdam 01-02-2013
Yali, mw. mr. T. Rotterdam 04-02-2013
Zaalberg, mw. mr. A.E.V. Almere 01-02-2013
Zaandam, mw. mr. Y.Z. Londen 21-01-2013

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, C.B. Gaaf, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, E. van Liere en H. Uhlenbroek. De uitspraken met LJN-nummer zijn integraal te raadplegen op www.tuchtrecht.nl.

Bekendmaking patiëntengegevens

- Hof van Discipline 27 mei 2011, nr. 5892
- Raad van discipline 's-Hertogenbosch 6 september 2010, LJN: YA1076

Overlegging patiëntgegevens in vertrouwelijke arbitrageprocedure in dit geval niet tuchtrechtelijk verwijtbaar.

- Art. 46 Advocatenwet (2.1 Wat een behoorlijk advocaat niet betaamt; 4. Wat de advocaat betaamt t.o. derden);
- Gedragsregel 1

Feiten

In een arbitrageprocedure bij het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI), waarbij de administratieve verwerking van verrichtingen in het kader van een artsenaarschap ter discussie stond, heeft mr. X namens een van de artsen ter staving van diens stellingen aan arbiters patiëntgegevens van de artsenaarschap overgelegd, die de cliënt van mr. X via de accountant rechtmatig had verkregen.

Klacht

Mr. X heeft zonder toestemming of medeweten van de betrokken patiënten het geheim medisch dossier van patiënten aan derden bekendgemaakt.

Beslissing raad

Verklaart de klacht ongegrond.

Overwegingen hof

Klager voert tegen de beslissing van de raad aan dat het een advocaat nimmer is toegestaan, onder welke omstandigheid dan ook, zonder toestemming of medeweten van de betreffende patiënt, gegevens uit het

geheim medisch dossier van de patiënt aan derden bekend te maken.

Deze stelling is in zijn algemeenheid onjuist. In de onderhavige kwestie heeft mr. X namens en op verzoek van zijn cliënt gegevens van patiënten overgelegd in een vertrouwelijke procedure bij het NAI ter staving van de stelling van zijn cliënt met betrekking tot de administratieve verwerking van verrichtingen in een geschil tussen de vennoten van de artsenaarschap. Daarmee heeft mr. X jegens klager niet tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld.

Beslissing hof

Bekrachtigt de beslissing van de raad.

Zoekgeraakte stukken; terugtrekken

- Raad van discipline Amsterdam 20 maart 2012, LJN: YA2545

Een advocaat moet bekend zijn met het risico dat stukken in de postbehandeling kunnen zoekraken. Onttrekking aan een zaak moet tijdig geschieden.

- Art. 46 Advocatenwet (1. Zorg voor de cliënt; 1.1. Beleidsvrijheid; 1.2. Vereiste communicatie met cliënt)
- Gedragsregel 9

Klacht

Mr. X heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld doordat hij ten eerste originele stukken van klager per gewone post aan hem heeft teruggestuurd, die echter nooit bij klager zijn aangekomen; ten tweede heeft mr. X zich als advocaat heeft teruggetrokken zonder daarbij de vereiste zorg-

vuldigheid in acht te nemen waardoor de belangen van klager zijn geschaad.

Overwegingen raad

Ten aanzien van klachtonderdeel (a), staat het dat klager originele (medische) documenten aan mr. X heeft overhandigd voor de behandeling van de zaak. De raad is van oordeel dat mr. X onzorgvuldig heeft gehandeld door deze stukken terug te sturen zonder dat aangetekend te doen, zonder daarvan kopieën te maken en zonder te hebben geverifieerd of klager zelf kopieën van die stukken in zijn dossier had. Een advocaat moet bekend zijn met het risico dat stukken in de postbehandeling kunnen zoekraken, welk risico zich kennelijk ook heeft verwezenlijkt.

Ten aanzien van dit klachtonderdeel (b) stelt de raad voorop dat de advocaat bij de behandeling van een zaak de leiding heeft en vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid dient te bepalen met welke aanpak de belangen van zijn cliënt het best zijn gediend. Daarbij kan een advocaat niet verplicht worden om een opdracht aan te nemen of voort te zetten die hij onhaalbaar acht. Wel dient de advocaat de beslissing om de behandeling van een zaak te beëindigen tijdig kenbaar te maken en dient hij de cliënt te wijzen op de te nemen stappen zodat die daarvan geen procedurele schade ondervindt. De raad begrijpt niet goed waarom mr. X het nodig vond om de behandeling van de zaak niet voort te zetten. De procedure bij de rechtbank was immers bijna afgerond en klager wilde, hoewel hij bekend was met zijn slechte juridische positie, de zaak toch voortzetten. Gelet op hetgeen de raad hiervoor heeft overwogen, stond het mr. X echter desalniettemin vrij zich terug te trekken, omdat hij de zaak onhaalbaar achtte. Mr. X heeft dat besluit ook regelmatig en tijdig bij klager aangekondigd. Klager is voorts niet als gevolg van

dat besluit benadeeld. Het besluit zelf heeft namelijk niet tot gevolg gehad dat klager in een procedureel nadeliger positie is komen te verkeren. Evenmin is gebleken dat klager als gevolg van de onttrekking anderszins is benadeeld.

Beslissing

Verklaart klachtonderdeel (a) gegrond, verklaart klachtonderdeel (b) ongegrond en legt aan mr. X de maatregel van een berisping op.

Onjuiste voorstelling van zaken

- Raad van discipline 's-Gravenhage 13 februari 2012, LJN: YA2792

Een advocaat dient zijn cliënt te adviseren over de risico's die aan een procedure zijn verbonden.

- Advocatenwet art. 46 (1.2 Vereiste communicatie met de cliënt; 1.4.3.1 Financiële verhouding)
- Gedragsregels 8, 23 en 26

Klacht

Mr. X heeft klager een onjuiste voorstelling van zaken gegeven met betrekking tot de door hem mogelijk van zijn werkgever te ontvangen schadevergoeding ten gevolge waarvan klager besloten heeft om mr. X de zaak te laten behandelen en niet langer zijn rechtsbijstandsverzekeraar zijn belangen te laten behartigen.

Overwegingen raad

De inschakeling van mr. X heeft financiële consequenties opgeleverd voor klager, die een rechtsbijstandsverzekering had en aldus tot dan toe kosteloos bijstand had van een jurist. Ter zitting heeft mr. X erkend dat hij deze consequenties niet schriftelijk heeft vastgelegd, anders dan dat hij voor het eerst tweeënhalve maand na het eerste gesprek in een e-mail uiteengezet heeft wat de kosten zouden zijn van een dagvaardingsprocedure. Niet is komen vast te staan dat mr. X klager in het eerste gesprek of in het daaropvolgende schriftelijk advies inzicht heeft gegeven in de financiële consequenties, indien hij zou overstappen van de rechtsbijstandsverzekeraar naar mr. X. Met name had verwacht mogen worden dat een

afweging werd gemaakt van het resultaat van de inschakeling van mr. X, bestaande uit de totaal te verwachten vergoeding minus de kosten van de inschakeling van mr. X. Naar het oordeel van de raad heeft mr. X klager bovendien niet, althans onvoldoende duidelijk geïnformeerd over de hoogte van de vergoeding waarop klager mogelijk aanspraak zou kunnen maken. In aanmerking nemende dat sprake zou zijn van een kennelijk onredelijk ontslagprocedure, had het op de weg van mr. X gelegen om klager beter inzicht te verschaffen in de risico's die, mede gelet op de jurisprudentie van de HR, aan zo een procedure verbonden waren. In zijn eerste adviezen heeft mr. X bovendien een aantal malen expliciet en nagenoeg zonder voorbehoud een vergoeding van 46 maand-salarissen genoemd en klager geadviseerd het voorstel zoals de rechtsbijstandsverzekeraar dat namens klager aan zijn werkgever had gedaan, in te trekken. Uiteindelijk heeft mr. X klager echter geadviseerd om het – veel lagere – aanbod van zijn werkgever te accepteren, terwijl niet is komen vast te staan dat mr. X op dat moment over relevante gegevens beschikte waarover hij eerder niet had kunnen beschikken en ter zake waarvan hij ook geen duidelijker voorbehoud had kunnen maken. Aangezien mr. X heeft nagelaten om tijdig een beter beeld te geven van wat klager zou kunnen verwachten als zich diverse scenario's zouden voordoen, heeft klager geen weloverwogen keuze kunnen maken met betrekking tot de overstap van zijn rechtsbijstandsverzekeraar naar beklagde en heeft mr. X bij klager wellicht onjuiste verwachtingen geschapen.

Beslissing

Verklaart klachtonderdeel gegrond en legt aan mr. X de maatregel op van enkele waarschuwing.

Geen enkele inspanning

- Raad van discipline Arnhem 30 januari 2012, LJN: YA2567

Advocaat verricht geen enkele inspanning om de belangen van klagers te behartigen en laat na hen over het verloop van de procedure te informeren.

- Advocatenwet art. 46 (1.2 Vereiste communicatie met de cliënt; 1.4.2 Traagheid)
- Gedragsregels 4 en 37

Klacht

Mr. X heeft in strijd met art. 46 Advocatenwet gehandeld door, nadat hij de opdracht aanvaardde om klagers bij te staan, geen enkele inspanning te verrichten om de belangen van klagers te behartigen en door hen voorts niet te informeren over het verloop van de procedure.

Overwegingen raad

Voorop dient te worden gesteld dat de advocaat bij de behandeling van een zaak de leiding heeft en vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid dient te bepalen met welke aanpak de belangen van zijn cliënt het best zijn gediend. Wel moet de advocaat zijn cliënt duidelijk maken hoe hij te werk wil gaan en waartoe hij bereid is. Ook zal de advocaat zijn cliënt van het verloop op de hoogte moeten houden. Van tuchtrechtelijk verwijtbaar handelen is overigens in het algemeen pas sprake als de advocaat bij de behandeling van de zaak kennelijk onjuist optreedt en adviseert en de belangen van de cliënt daardoor worden geschaad of kunnen worden geschaad. Het handelen van mr. X zal aan de hand van deze maatstaf worden beoordeeld.

Mr. X heeft, nadat klagers bij hem op kantoor zijn geweest, geen enkele actie meer ondernomen en daardoor termijnen laten verstrijken, terwijl klagers zelfs nog naar de stand van zaken in dat verband hadden geïnformeerd. Daar komt bij dat mr. X evenmin heeft gereageerd op brieven namens de deken en voorts zonder bericht van afwezigheid niet ter mondelinge behandeling van de onderhavige klacht is verschenen. Mr. X heeft tuchtrechtelijk ernstig verwijtbaar gehandeld. De klacht is derhalve gegrond. Bij het opleggen van een passende maatregel betreft de raad de lijst met tuchtrechtelijke veroordelingen van mr. X in zijn oordeel, waaronder een drietal voorwaardelijke schorsingen.

Beslissing

Verklaart de klacht gegrond en legt mr. X ter zake de maatregel op van onvoorwaardelijke schorsing van drie maanden.

Zo!

“Morgen
maak ik
weer het
verschil!”

*Juliana Jonker, cursist OSR,
hecht meer waarde aan
praktijkgerichte cursussen
en trainingen*

MET RECHT MEER WAARDE

Juliana kan voor haar cliënten het verschil maken, want zij kent de meerwaarde van praktijkgerichte cursussen en trainingen. De docenten van OSR komen uit de praktijk en herkennen uw vragen. Cursisten kunnen eigen cases inbrengen die gezamenlijk worden besproken. Hierdoor kunnen zij de opgedane kennis direct toepassen. Wij maken dit mogelijk door een kleinschalige aanpak: maximaal 30 deelnemers per cursus en 15 per training. Bovendien spelen wij voortdurend in op de ontwikkelingen van de rechtspraak. Als wetgeving wordt aangepast, ziet u dit direct terug in ons cursusaanbod. Hecht u ook meer waarde aan praktijkgerichte cursussen en trainingen? Kijk dan op osr.nl of bel 030 - 231 53 14.

OSR.NL

M BLIJFT INNOVEREN

ONBEPERKTE INLOOP & ONBEPERKTE UITLOOP

VOOR ONZE **BEROEPSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING**

Sinds 2007 ontwikkelt Mutsaerts onder M-verzekeringen voor advocaten, notarissen, accountants en gerechtsdeurwaarders speciale verzekeringen, hetgeen ertoe heeft geleid dat wij inmiddels een bekende naam in deze beroepsgroepen zijn en een substantieel marktaandeel hebben verworven. Onze dienstverlening is op maat voor zowel eenmanszaken, kleine en grotere maatschappen, NV's of coöperaties.

De producten van M kenmerken zich doordat zij afgestemd zijn op uw risico's en behoeftes en dat in collectiviteit de beste afspraken met (her)verzekeraars gemaakt zijn. Naast de advisering in de beste producten staat een hoog niveau van dienstverlening en service bij M voorop.

De producten van M blijven continu in ontwikkeling. Zo kunt u nu een arbeidsongeschiktheidsverzekering met eindleeftijd 67 afsluiten en is bij de M-beroepsaansprakelijkheidsverzekering standaard het in- en uitlooprisico onbeperkt meeverzekerd.

Neem contact met ons op voor een offerte of een vergelijking met uw huidige polissen. U zult verbaasd zijn over het resultaat. **Een premiebesparing op uw huidige verzekeringen van 20 tot 70% over de looptijd is meer regel dan uitzondering.** Heeft u nog tips voor verdere innovaties? Dan nodigen wij u van harte uit contact met ons op te nemen.

PENSIOENLEEF TIJDPROOF

VOOR ONZE **ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING**

Nieuw

M-ALL RISK KANTORENPOLIS

Uw opstal, inventaris, bedrijfsschade en kunst verzekeren met ongekend uitgebreide voorwaarden

en tegen een zeer scherpe premie? Dat kan bij de M-All Risk Kantorenpolis.

In tegenstelling tot gebruikelijke voorwaarden op uitgebreide condities, bieden wij dekking op basis van All Risk voorwaarden. Dit houdt in dat vrijwel alle van buiten komende onheilen verzekerd zijn.

M-VERZEKERINGEN
EXCLUSIEF VOOR ADVOCATEN, NOTARISSEN, GERECHTSDEURWAARDERS EN ACCOUNTANTS